

KONJUNKTUR TENDENSENE

Oktober 1984

INN H O L D

	Side
Konjunkturtendensene i Norge:	
Sammenfatning og perspektiver	1
Industri	4
Olje- og gassutvinning	8
Bygge- og anleggsvirksomhet	8
Arbeidsmarked	10
Industriinvesteringer	12
Investeringer i oljevirkosomhet	13
Privat konsum	14
Lønninger	15
Innenlandske priser	15
Utenriksøkonomi	18
Konjunkturtendensene i utlandet:	
Sammendrag	22
Råvarepriser	24
Sverige	26
Storbritannia	29
Vest-Tyskland	31
Frankrike	33
USA	34
Japan	36
Tabellvedlegg for Norge	39
Tabellvedlegg for utlandet	41

STATISTISK SENTRALBYRÅ

OSLO: Postboks 8131 Dep, Oslo 1, Tlf. (02) * 41 38 20

KONGSVINGER: Postboks 510, Stasjonssida, 2201 Kongsvinger, Tlf. (066) * 16 111

Statistisk Sentralbyrå ber om å bli oppgitt som kilde når oppgaver fra dette heftet blir gjengitt.

KONJUNTURTENDENSENE FOR OKTOBER 1984

Konjunkturtendensene publiseres av Statistisk Sentralbyrå hver måned. Detaljerte analyser av konjunkturutviklingen slik som i denne utgaven, vil bli gitt en gang i kvartalet. De øvrige utgavene av Konjunkturtendensene vil vanligvis bare inneholde tabeller og figurer med økonomisk korttidsstatistikk for Norge og utlandet.

Arbeidet med Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk Analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Forespørsler om konjunkturutviklingen i Norge kan rettes til Adne Cappelen, Morten Jensen eller Per Richard Johansen og om utviklingen i utlandet til Kjell Wettergreen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet torsdag 27. september.

KONJUNKTURTENDENSENE I NORGE

SAMMENFATNING OG PERSPEKTIVER

Konjunkturoppgangen i norsk økonomi har snart vart i to år. Foruten vekst i oljesektorens investeringsetter-spørsel, har drivkraften - som vanlig - vært en sterk vekst i eksporten av råvarer og halvfabrikata. En ajourføring av de beregninger som ble presentert i juli-utgaven av Konjunkturtendensene tyder på at den underliggende veksten i eksport og produksjon av slike varer frem til 1. kvartal i år hadde samme styrke som under den sterke konjunkturoppgangen i årene 1978-79.

Det er mulig at eksporten av disse varene nådde en topp allerede i 1. kvartal i år. I så fall kan produksjonen i de berørte bedriftene passere en topp i løpet av høsten. Produksjonen kan imidlertid enda en stund holdes godt oppe fordi bedriftene vil kunne fylle opp sine egne lagre av ferdige produkter, som nå gjennomgående er svært små.

Også samlet industriproduksjon har økt like mye som under 1978/79-oppgangen, men denne gang først i et raskere tempo og fra et lavere nivå og deretter med tegn til svikt på et tidligere tidspunkt. Dette medførte at den underliggende veksten avtok kraftig gjennom vinterhalvåret 1983/84, før produksjonen på langt nær hadde nådd den gamle produksjonstoppen fra 1979. At produksjonsveksten avtok så raskt - og mens samlet produksjon fremdeles var på et relativt lavt nivå - har trolig sammenheng med at ferdigvareeksporten denne gang har utviklet seg svakere og at industriens egen investeringsetter-spørsel ennå ikke har tatt seg like sterkt opp som i tidligere oppganger. Dessuten har konsumveksten vært langt svakere.

De siste eksporttallene viser at et oppsving i ferdigvareeksporten nå er i gang. Men så svak som konjunkturoppgangen i Vest-Europa er, virker noen vesentlig økning av ferdigvare-

eksporten lite sannsynlig, dvs. at en denne gang ikke kan regne med en like sterk vekst for tradisjonell norsk vareeksport som under 1978/79-oppgangen.

De anslagene industribedriftene har gitt for utviklingen i investeringene for resten av året og neste år peker i retning av at også industriinvesteringene - i alle fall frem til årsskiftet 1984/85 - vil gi svakere vekstbidrag enn normalt i tilsvarende fase av konjunkturforløpet. Og selv om bedriftenes siste anslag innebærer en betydelig vekst i investeringsvolumet fra 1984 til 1985 - av størrelsesorden 20 prosent, korrigert for beregnede skjevheter i anslagene - vil den produksjonsveksten dette kan gi opphav til trolig først komme etter at produksjonsnedgangen i de eksportorienterte bransjene har satt inn.

Samlet peker dette i retning av at toppen i total industriproduksjon denne gang på langt nær vil nå like høyt som under oppgangen i 1978-79. Men fordi investeringsoppsvinget i denne konjunkturoppgangen synes å bruke noe lenger tid på å komme skikkelig igang, kan virkningen bli at oppgangen i samlet industriproduksjon vil strekke seg noe lenger ut i tid enn normalt.

Byrået har tidligere gjennomført en undersøkelse av ledende indikatorer for norsk industriproduksjon. Slike indikatorer er bl.a. utviklingen av importvarelagre, eksportordre, eksportvolum og produksjon av forskjellige konjunkturfølsomme råvarer og halvfabrikata. En gjennomgang av den senere tids utvikling for disse indikatorene peker samlet mot at total industriproduksjon vil nå toppen i løpet av 4. kvartal i år, eller senest 1. kvartal neste år, om en skulle legge et normalt konjunkturmønster til grunn. Fordi oppgangen denne gang kan komme til å strekke seg noe lenger ut i tid enn vanlig, er det mulig at

produksjonstoppen først vil bli passert i løpet av første halvår neste år.

Utviklingen i den konjunkturbestemte delen av norsk økonomi har - sammen med en betydelig vekst i oljeproduksjonen - også preget utviklingen i samlet produksjon og etterspørsel. Foreløpige og usikre beregninger for utviklingen frem til og med 2. kvartal i år peker i retning av en relativt betydelig vekst i samlet produksjon gjennom 1983 og 1984. Men regnet utenom oljevirkosomhet har produksjonsveksten falt markert etter at vekstbidragene fra samlet utenlandsetterspørsel etter varer og tjenester avtok mot slutten av 1983, samtidig som virkningene av lavere boligsetterspørsel begynte å gjøre seg gjeldende. Samtidig synes den øvrige innenlandsetterspørselen etter hvert å ha overtatt som viktigste drivkraft. Produksjonsveksten i tiden fremover vil dermed først og fremst bli bestemt av hvor sterk veksten i innenlandsk etterspørsel vil bli.

På investeringssiden er bildet noe blandet. Foruten vekst i industriinvesteringene, er det grunn til å tro at boliginvesteringene, som var i klar nedgang gjennom vinterhalvåret i år, vil ta seg opp etter hvert som virkningene av den kraftige nedgangen i igangsettingstallene gjennom 1983 og begynnelsen av 1984 fortar seg. Selv uten vekst i igangsettingen vil standardforbedringer for nye boliger og utbedringer og reparasjoner m.v. av eldre boliger trekke boliginvesteringene oppover. Også en rekke mindre konjunkturbestemte investeringskomponenter vil antakelig fortsatt vise vekst. På den annen side vil investeringssetterspørselen fra oljevirkosomheten trolig nå en foreløpig topp i 1984 og gå noe ned til neste år, det samme gjelder kraftforsyning.

Alt i alt er det grunn til å anta at investeringsetterspørselen vil ta seg betydelig opp gjennom 1984 og inn i 1985, selv om veksten for 1984 på årsbasis nødvendigvis må bli høyst beskjeden. Men som følge av at Statfjord C-plattformen ble slept ut på feltet i juni i år, vil den registrerte investeringsveksten bli

betydelig større enn veksten i investeringsetterspørselen; også verdien av arbeid på eller leveranser til plattformen i tidligere år vil bli regnet som investert i 1984.

Det private konsumet har gitt sterkere bidrag til produksjonsveksten det siste året enn i de foregående årene. Beregningene nevnt ovenfor tyder riktignok på en utflating av konsumveksten rundt siste årsskifte, men dette må tilskrives en nedgang i reisetrafikken til utlandet som ikke berørte norsk produksjon negativt. Sett i sammenheng med forventet utvikling i disponibel realinntekt, synes det nå rimelig å anta at konsumveksten for 1984 vil bli noe i underkant av 1,8 prosent, som var anslaget i Revidert Nasjonalbudsjett for mai i år.

Etter som året har gått, synes den økonomiske politikken på enkelte områder å ha blitt lagt om i en noe mer ekspansiv retning. Hvis denne utviklingen forsterkes i tiden som kommer, vil det kunne få stor betydning for veksten i innenlandsk etterspørsel, først og fremst for offentlig og privat konsum.

Om lag parallelt med oppsvinget i samlet produksjon siden 1. kvartal 1983, har det trolig vært en økning i samlet sysselsetting målt i antall personer. Samtidig har veksten i tallet på arbeidsledige stagnert. Denne utviklingen har imidlertid vært påvirket av omfanget av de midlertidige arbeidsmarkedstiltakene; ser en utviklingen i arbeidsledighet og arbeidsmarkedstiltak under ett, har situasjonen på arbeidsmarkedet vært i svak bedring siden februar i år. Om veksten i norsk økonomi i tiden som kommer vrir seg i retning av sterkere innenlandsk etterspørsel, særlig privat og offentlig konsum, vil det også ha gunstige virkninger på sysselsettingsutviklingen og kunne føre til lavere arbeidsledighet dersom veksten blir sterk nok.

Selv i den nåværende konjunkturfasen - med tiltakende vekst i den innenlandske etterspørselen - vil en sterkere stimulering av innenlandsk etterspørsel neppe virke særlig prisdrivende, i alle fall ikke på kort sikt. Med den utviklingen i

prisstigningstakten som har vært hittil gjennom 1984 ligger det nå an til en prisvekst regnet fra året før på i underkant av 6 1/2 prosent. De to devalueringene som ble gjennomført i juni og september i år vil imidlertid kunne gi et betydelig bidrag til prisstigningen i tiden som kommer. Uten lønnskompensasjon kan bidraget anslås til noe under 2 prosent; med kompensasjon kan bidraget bli vesentlig høyere, avhengig av kompensasjonsgrad.

Mens beregningene nevnt ovenfor peker i retning av at samlet eksport av varer og tjenester i volum vokste sterkt gjennom 1983 for deretter å flate ut like etter årsskiftet, synes volumet av samlet vare- og tjenesteimport å ha utviklet seg motsatt: først nedgang gjennom 1983 og deretter en klar vekst frem til første halvår 1984. Omslaget må blant annet sees på bakgrunn av økt innenlandsk etterspørsel, særlig veksten i importkrevende investeringer. Nedgangen

gjennom 1983 reflekterte også en samtidig, kraftig nedbygging av importvarelagrene. Disse lagrene er nå i ferd med å bli bygd opp igjen, noe som også vil bidra betydelig til importvekst i tiden fremover. Derfor må en vente at volumutviklingen for samlet eksport og import vil bidra til å redusere driftsoverskuddet i tiden som kommer.

Tross dette vil driftsoverskuddet for 1984 bli rekordstort, dels på grunn av den sterke volumveksten i netto vare- og tjenesteeksport gjennom 1983, og dels på grunn av allerede oppnådde forbedringer i bytteforholdet, dvs. forholdet mellom prisutviklingen for eksport og import. Den nylig annonserte devalueringen vil neppe få store effekter på disse forholdene. Driftsoverskuddet for første halvår i år er beregnet til nær 15 milliarder kroner. Overskuddet i annet halvår vil trolig bli en del lavere.

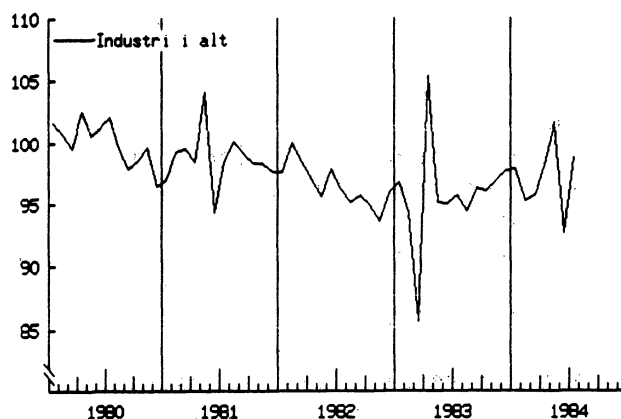
INDUSTRI: UKLAR TENDENS

Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen har vist relativt store svingninger gjennom 1984. Svingningene har vært spesielt store de aller siste månedene, noe som kan skyldes at pinsen falt i juni i år mot mai i fjor. Den underliggende tendensen synes å være nær flat produksjon siden utgangen av 1983, men med en forbigående svikt i 1. kvartal i år; for 3-månedersperioden juni-august lå den sesongkorrigerte indeksen på samme nivå som 3-månedersperioden et et halvt år tidligere, men 1,6 prosent over gjennomsnittsnivået for for januar-mars.

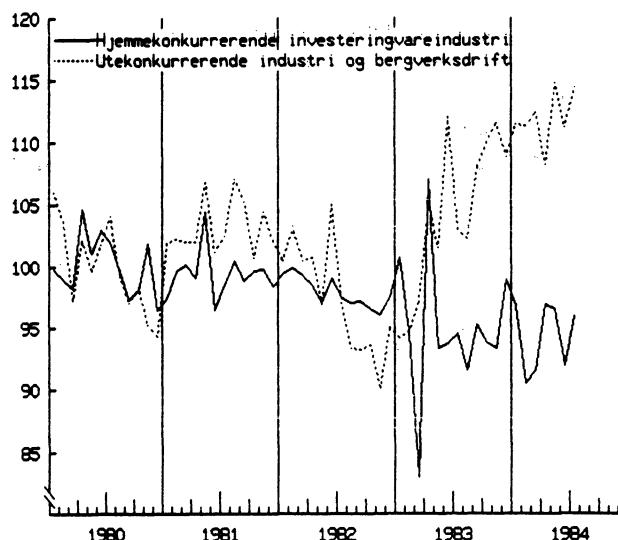
Dersom gjennomsnittsnivået for de sju første månedene i år (sesongkorrigert) holdes ut resten av året, vil veksten i industriproduksjonen bli på 1,5 prosent fra 1983 til 1984, fordi det var en klar vekst gjennom 1983. Men med et noe høyere nivå i siste halvår, noe de siste månedstall kan tyde på, vil veksten kunne bli opp mot 2 prosent fra 1983 til 1984. Dette vil i såfall være den klart sterkeste år til år-veksten i industriproduksjonen siden 1979.

Det er vanskelig å se hva som skulle kunne trekke industriproduksjonen vesentlig opp de nærmeste månedene. Eksportproduksjonen har vist stagnasjon hittil i år. Ved siden av at kapasitetsutnyttelsen er høy for flere av eksportnæringene, er det nå klare tegn til svakere utvikling for endel av de norske eksportvarene. Heller ikke for produksjon av konsumvarer ventes noen vesentlig økning i tida framover. Vareinnsats i bygg og anlegg har vist svikt som følge av lav boligbygging, men dette har i noen grad blitt oppveiet av økt vareinnsats til produksjon av andre bygg og anlegg. Investeringsvareproduksjonen viser ingen tegn til økning, bl.a. fordi produksjon av oljeinstallasjoner nå har nådd toppen. Ordretilgangstall tyder ikke på noen snarlig endring av dette bildet. I følge investerings-tellingene planlegges imidlertid betydelige investeringer i industrien i 1985, slik at en økning i investeringsvareproduksjonen mot slutten av inneværende år ikke kan utelukkes.

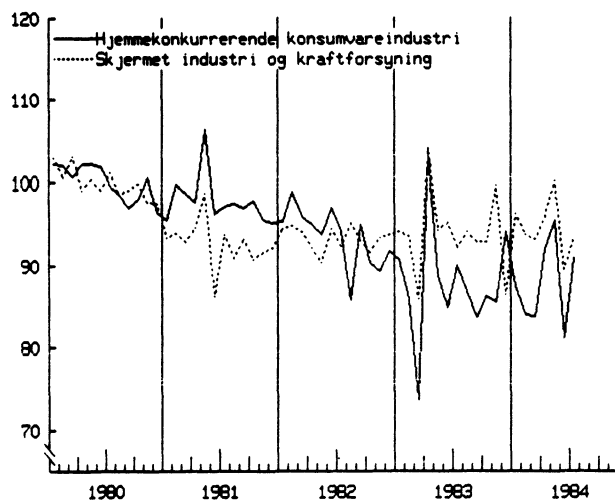
PRODUKSJONSINDEKS.
Sesongkorrigert. 1980=100.

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1980=100.

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1980=100.

Treforedling

Den sesongkorrigerte indeksen for produksjon i treforedlingsindustrien viser nå stagnasjon og tendens til nedgang. Lagervolumet ble bygget videre ned i 2. kvartal, etter en liten oppgang i 1. kvartal. Kapasitetsutnyttelsen i treforedlingsindustrien er nå trolig temmelig høy. I følge Statistisk Sentralbyrås siste konjunkturbarometer venter ikke produsentene i denne næringen noen særlig forverring i konjunkturbildet i 3. kvartal sammenliknet med situasjonen i 2. kvartal. Dersom gjennomsnittet for de sju første månedene i år holder seg ut året, vil produksjonsveksten av treforedlingsprodukter bli 8 prosent fra 1983 til 1984. En avtaktende økonomisk vekst i USA i tida framover, vil få negative konsekvenser for treforedlingsindustrien.

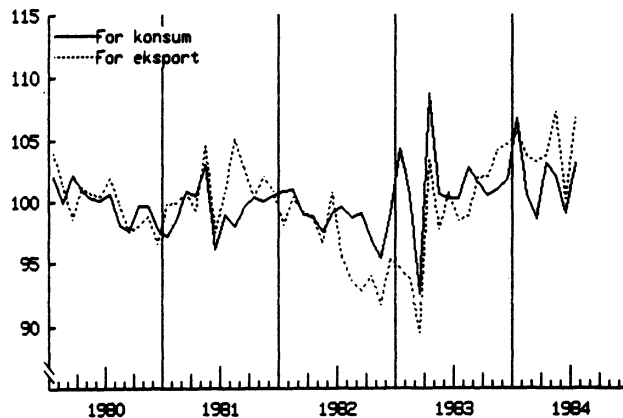
Kjemiske råvarer

Produksjonsindeksen for kjemiske råvarer vokste svakt gjennom de første månedene i år. Kapasitetsutnyttelsen for produksjon av kjemiske råvarer er høy. Det er ikke ventet vesentlige kapasitetsutvidelser i år, slik at mulighetene for ny produksjonsvekst den nærmeste tiden er små. Ordretilgangen og ordreservene øker i verdi og trolig også i volum. De sju første månedene i år lå produksjonen i gjennomsnitt 7,4 prosent over tilsvarende periode i fjor. Dersom produksjonen holder seg på dette nivået ut året, vil veksten i produksjonen av kjemiske råvarer bli på 4 prosent fra 1983 til 1984. Lagervolumet falt noe i 2. kvartal, etter en sterk økning i 1. kvartal.

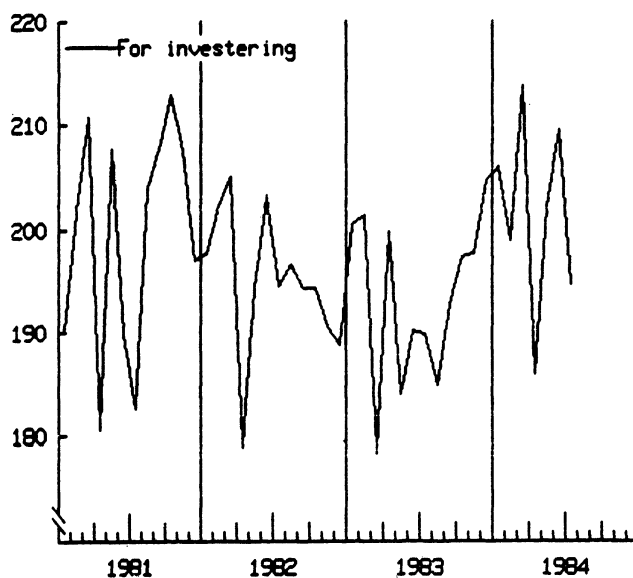
Metaller

Produksjonen av metaller viser fremdeles stagnasjon i følge sesongkorrigerte oppgaver. Stagnasjonstendensene er klare for produksjonen av ikkejernholdige metaller. Dette

PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1980=100.

PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1980=100.

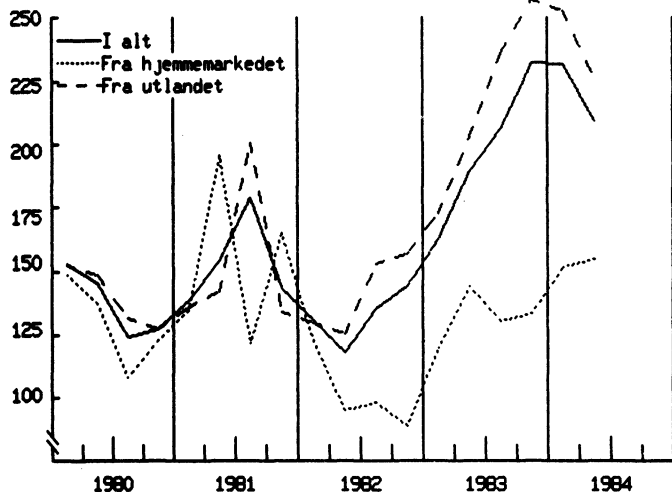

1) Det høye nivået på denne serien er sterkt påvirket av beregningsmåten og skyldes store investeringer av industriproduserte varer i 1981 p.g.a. uttaging av oljeplattformer (Statfjord B). Av samme grunn vil den sterke veksten i produksjonen av oljeplattformer gjennom høsten og vinterhalvåret 1983/84 bli tillagt for stort vekt og dermed gi for sterk vekst i indeksen for investeringsvareproduksjon i alt i denne perioden.

ORDRETILGANG.

Metaller.

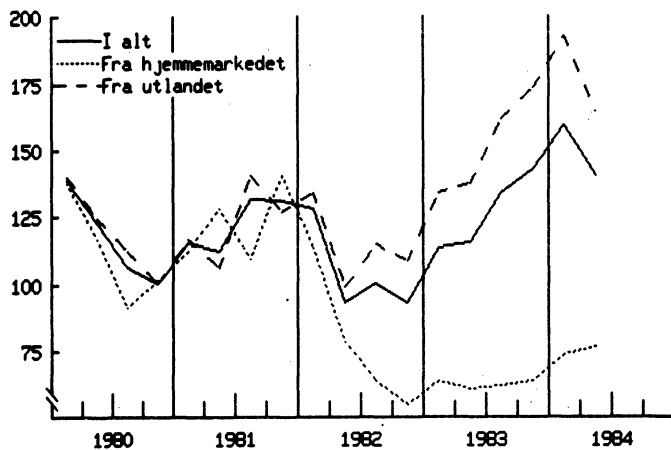
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

ORDRERESERVE.

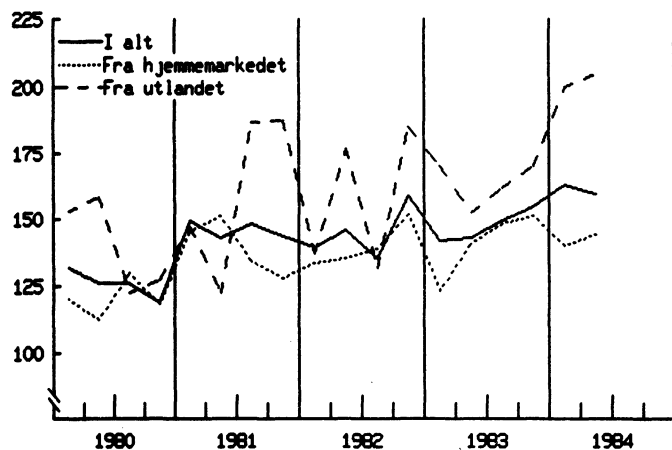
Metaller

Ukorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

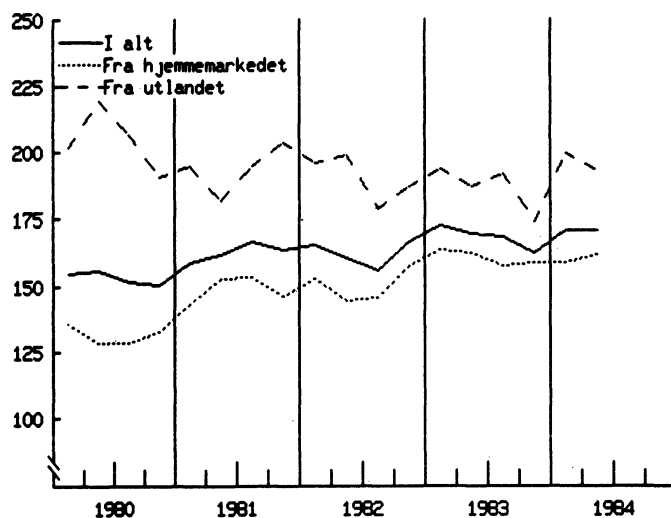
ORDRETILGANG.

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

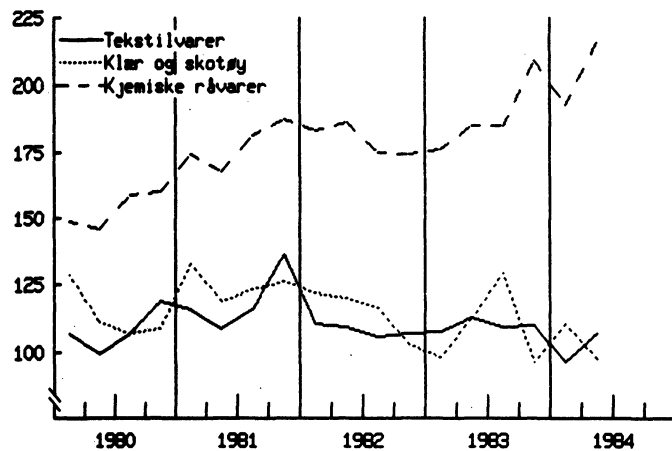
ORDRERESERVE.

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.

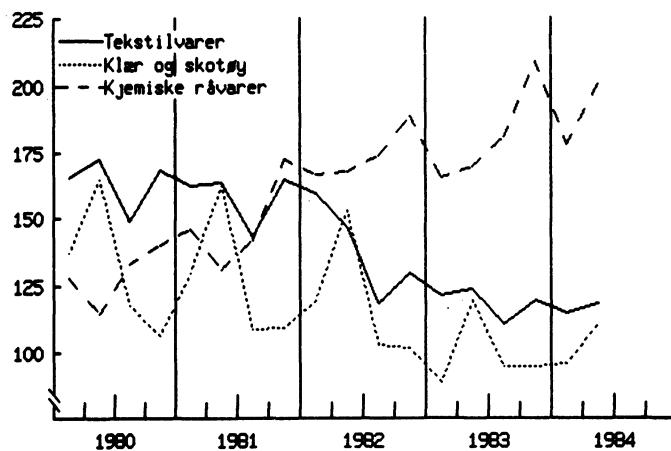
ORDRETILGANG.

Tekstilvarer klar og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.

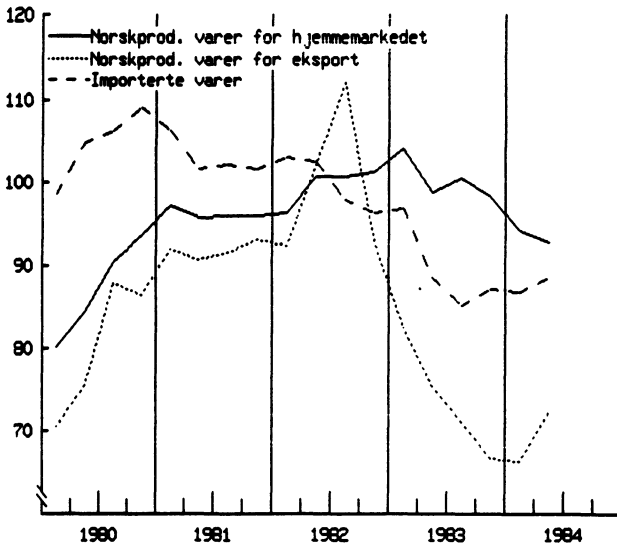

ORDRERESERVE.

Tekstilvarer klar og skotøy og kjemiske råvarer
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.

LAGER.
Industri og engroshandel.
Sesongkorrigert volumindeks. 1982=100.

skyldes bl.a. utviklingen for aluminium, der etterspørselen flater ut; aluminiumsprisene har en tid vært fallende på metallbørsen i London. I følge Statistisk Sentralbyrås siste konjunkturbarometer var kapasitetsutnyttelsen innenfor produksjon av ikke-jernholdige metaller klart lavere ved utgangen av 2. kvartal enn ett kvartal tidligere. Ordresituasjonen tyder heller ikke på noen ny vekst for metallindustrien, både ordretilgang og ordreservere falt sterkt i verdi i 2. kvartal. Dette gjenspeiler trolig også en volumnedgang. Lagerbeholdningene av metaller er fortsatt små.

Verkstedprodukter

Produksjonen av verkstedprodukter viser fremdeles bare svak økning; i følge sesongkorrigerte tall lå produksjonen i 1. halvår i år gjennomsnittlig 1,5 prosent over gjennomsnittlig produksjon i 2. halvår i fjor. Ordretilgang og ordreservere for verkstedprodukter viste små endringer både i verdi og i volum fra 1. kvartal til 2. kvartal.

Mens det tidligere var produksjon av maskiner som trakk indeksen for verkstedprodukter oppover, stagnerer nå maskinproduksjonen. Dette skyldes særlig at den økte aktiviteten knyttet

til leveranser til Nordsjøen nå har nådd toppen. Produksjonen av metallvarer, elektriske apparater og materiell viser fremdeles ingen klar tendens. Det er nå produksjon av transportmidler som trekker indeksen for produksjon av verkstedprodukter opp. Det synes klart at transportmiddelproduksjonen passerte et bunnpunkt mot slutten av fjoråret. I følge Statistisk Sentralbyrås konjunkturbarometer økte kapasitetsutnyttelsen noe i 2. kvartal i år, men den er fremdeles relativt lav. Produksjonen de 7 første månedene i år lå i gjennomsnitt 0,6 prosent over nivået tilsvarende periode året før. Dersom dette nivået holdes ut året, vil veksten i produksjon av transportmidler bli på 1,1 prosent fra 1983 til 1984, men fra et svært lavt nivå.

Tekstil og konfeksjon

Hvis en ser bort fra det rekordhøye juli-tallet, er tendensen fremdeles negativ for tekstilindustrien. Årsaken til den sterke veksten i den sesongkorrigerte indeksen fra juni til juli henger trolig sammen med at produksjonen vanligvis er relativt lav i juli, grunnet fellesferie o.l. Det skal da bare små endringer til før den sesongkorrigerte indeksen viser sterk vekst. Noe av produksjonsøkningen kan også skyldes lagertilpasning, ettersom lagervolumet i næringen økte fra 1. til 2. kvartal etter å ha vært bygget ned helt siden 1980. Heller ikke ordresituasjonen tyder på noen snarlig bedring for tekstilvareproduksjonen; ordretilgangen viser fremdeles en negativ tendens.

Skjønnsmessig korrigert for store tilfeldige svingninger i den sesongkorrigerte indeksen, ser produksjonsoppgangen for klær unntatt skotøy ut til å fortsette. Gjennomsnittet for de sju første månedene i år lå 1,4 prosent over gjennomsnittsnivået for tilsvarende periode året før.

Trevarer

Produksjonen av trevarer avtar fortsatt. De sju første månedene i år

var produksjonen i gjennomsnitt tre prosent lavere enn tilsvarende periode året før. Det er trevarer unntatt møbler og innredninger av tre (som har 3 ganger så stor vekt som møbler og innredninger av tre i totalindeksen) som bidrar til nedgangen. I denne næringen lå produksjonen de sju første månedene i år i gjennomsnitt 4,4 prosent under tilsvarende periode i fjor. Dersom nedgangen i boligbyggingen nå stopper opp eller tar seg opp igjen, vil dette ha en positiv virkning for produksjonsutviklingen i denne næringen.

For møbler og innredninger av tre er produksjonen nå økende, blant annet som følge av økt eksport av slike varer. De sju første månedene i år lå produksjonen i gjennomsnitt nærmere 1 prosent over nivået fra samme periode i fjor. Med uendret produksjon ut året, vil veksten fra 1983 til 1984 bli på 1,7 prosent.

Annent industriproduksjon

Indeksen for produksjon av næringsmidler har falt sterkt de to siste månedene etter å ha vist en viss vekst tidligere i år. Den svake utviklingen kan i noen grad skyldes vanskelig råstofftilgang i fiskeforedlingsindustrien. Gjennomsnittet for produksjonen i de sju første månedene i år lå på linje med samme periode i fjor.

Som beskrevet i forrige utgave av Konjunkturtendensene, er produksjonen av mineralske produkter i nedgang, blant annet på grunn av svikten i boligbyggingen. De siste tallene endrer ikke dette bildet.

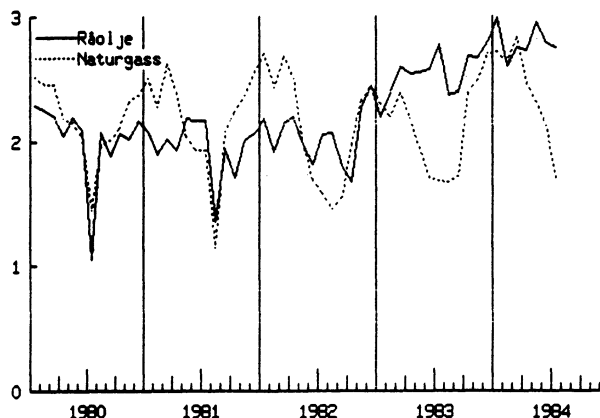
Produksjonsindeksen for kraftforsyning har de siste månedene igjen vist stigning, etter et sterkt fall gjennom 1. halvår i år. Produksjonen lå i juli omtrent som nivået ved utgangen av fjoråret i følge sesongkorrigerede tall.

OLJE- OG GASSUTVINNING: 60 MILLIONER TONN INNEN REKKEVIDDE

I de første åtte månedene i år var den samlede olje- og gassproduksjonen

OLJE- OG GASSPRODUKSJON.

Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S.m³ (kubikkmeter)).
Ukorrigerede tall.

39.9 millioner tonn oljeekvivalenter (toe), mot 35.5 millioner toe i samme periode i fjor. Dette er en økning på 12.2 prosent og innebærer at produksjonen i inneværende år for første gang kan komme opp i 60 millioner toe. Av den samlede produksjonen pr. 1. september var 17.4 millioner toe gass og 22,4 millioner toe råolje.

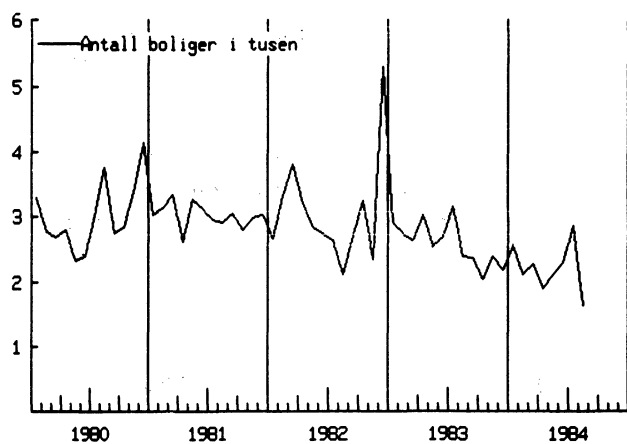
Produksjonsøkningen skyldes i første rekke fortsatt vekst i produksjonen av råolje fra Valhall og Statfjord. Produksjonen av olje på Ekofiskfeltet fortsetter å synke, produksjonen i årets første åtte måneder var 7.6 millioner toe mot 8.9 millioner toe i samme periode sist år.

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET: TAR IGANGSETTINGEN AV NYE BOLIGER SEG OPP?

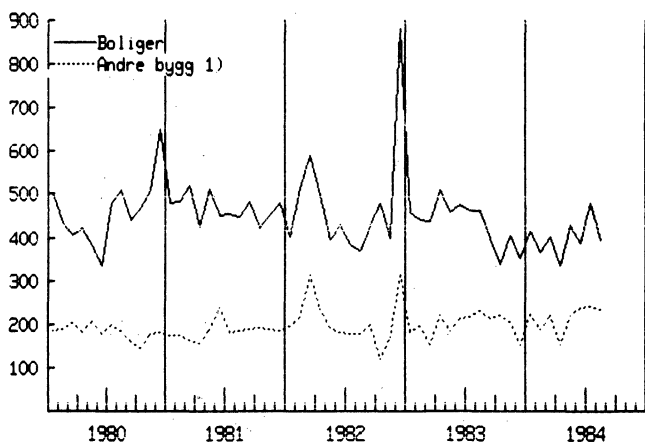
Etter mer enn ett år med fall i det sesongkorrigerede tallet på igangsatte nye boliger kan det nå se ut som om bunnen er nådd; i 3-månedersperioden juni-august lå antallet 7.7 prosent over tallet fra foregående 3-månedersperiode.

Oppgangen i igangsettingen i sommermånedene avmerket seg allerede i tallet på innkomne søknader og bevilgede lån i Husbanken for 2. kvartal i år. Den sterkere pågangen

BOLIGER SATT I GANG
Sesongkorrigert.

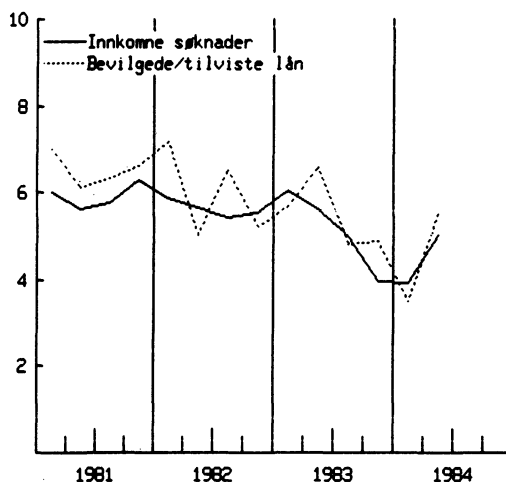

BYGG SATT I GANG
Bruksareal i 1000 kvm. Sesongkorrigert.

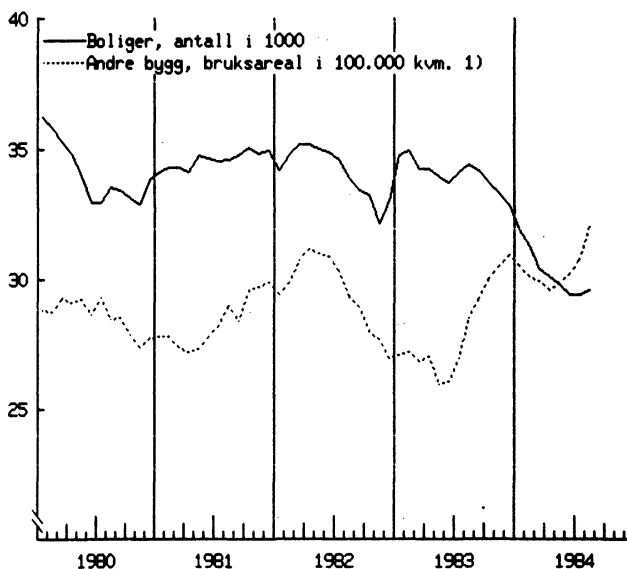

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

BOLIGLÅN, NYE BOLIGER
Antall Husbanklån og PSV-tilvisninger i 1000.
Sesongkorrigert.

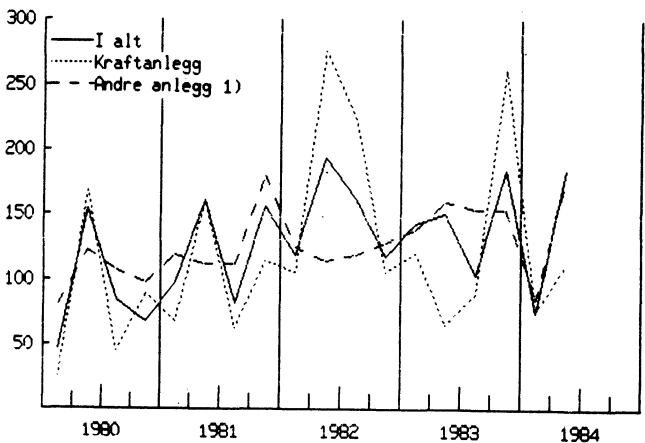

BYGG UNDER ARBEID
Sesongkorrigert

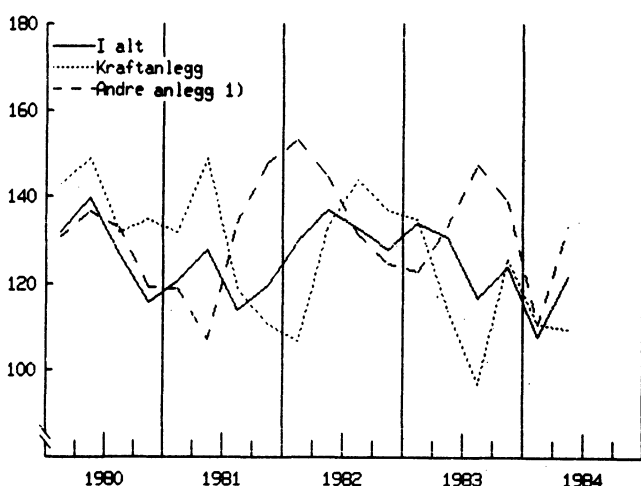
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretilgang. Verdiindeks 1976=100.

1) Sesongkorrigert

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordrereserve. Verdiindeks 1976=100.

1) Sesongkorrigert

etter Husbanklån kan være forbigående, dvs. en engangs-effekt av en tilpasning til nye lånebestemmelser i Husbanken; det at tallet på søknader om PSV-tilsagn ikke viste noen tilsvarende oppgang kan peke i denne retningen. Men på den annen side økte antall igangsatte boliger i perioden juni-august bare med om lag halvparten av økningen i tallet på nye bevilgede/tilviste lån, noe som kan peke mot at oppsvinget i igangsettingen i alle fall kan fortsette i noen tid til. Om nivået fra sommermånedene holder seg (sesongkorrigert) gjennom resten av året, vil det bli igangsatt om lag 27.000 boliger i 1984.

På grunn av omleggingen av Byggearealstatistikken ved årsskiftet 1982/83, der blant annet arealberegningen av boliger ble lagt om, har det i en periode ikke vært mulig å beregne sesongfaktorer for igangsatt boligareal. Dette er nå gjennomført, gjennom en enkel omregning av igangsettingstallene for årene før 1983 og kjeding med de nye tallene. Den sesongkorrigerte serien viser at det har vært en vekst i igangsatt boligareal siden i våres. Seriene for antall og areal av igangsatte boliger viser også en kraftig vekst i areal pr. bolig helt fra igangsettingen tok til å falle våren 1983. Foruten en gradvis vekst i gjennomsnittstørrelsen på nye boliger kan dette skyldes både at nedgangen i igangsettingen først og fremst har rammet de mindre boligene og at det i denne perioden har vært en betydelig vekst i tilbygg på eksisterende boliger, slike tilbygg er med i arealoppgavene men ikke i tallet på igangsatte boliger. En sterkere vekst i slike tilbygg er i samsvar med antakelsen om økt aktivitet i arbeidet med utbedringer av eldre boliger.

I samme periode som det har vært nedgang i igangsettingen av nye boliger, har det vært en betydelig vekst i igangsettingen av driftsbygg (utenom jordbruk, skogbruk og fiske), men med en forbigående avmatning rundt 1. kvartal i år. Etter dette tidspunktet har det også vært vekst i samlet igangsatt areal.

Tilgangen på nye anleggsordre målt

i verdi synes å ha vært klart fallende gjennom det siste året. Svikten gjennom de siste kvartalene skyldes i særlig grad utviklingen i ordretilgangen for kraftanlegg, som kan vise betydelige tilfeldige utslag fra kvartal til kvartal. Også utviklingen i beholdningen av anleggsordre har vært i klar nedgang gjennom det siste året.

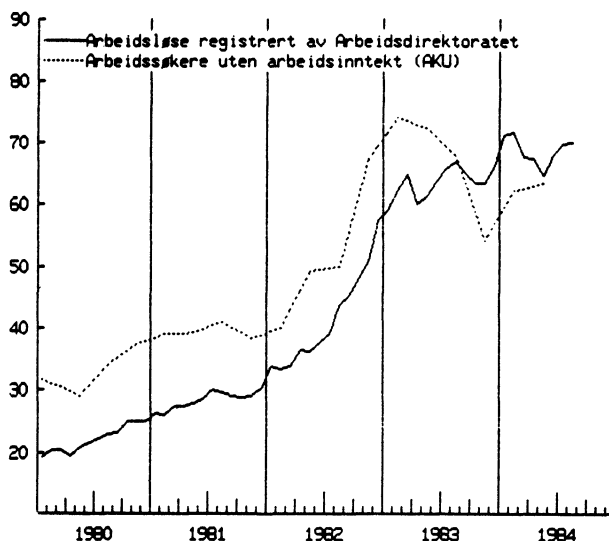
ARBEIDSMARKEDET: SVAK BEDRING SISTE HALVÅR

Ser en utviklingen i arbeidsledighet og arbeidsmarkedstiltakene under ett, har situasjonen på arbeidsmarkedet vært i svak bedring siden februar.

Etter at det sesongkorrigerte tallet på arbeidsledige viste klar nedgang i vårmånedene har tallet økt noe i løpet av sommeren. Ved utgangen av august var det ved arbeidskontorene registrert 72.100 helt ledige; 3.400 flere enn på samme tid i fjor. Sesongkorrigert var det en økning på 5.600 sammenlignet med mai. Men veksten i den sesongkorrigerte ledigheten i løpet av sommeren har nær sammenheng med utviklingen i arbeidsmarkedstiltakene. Etersom disse tiltakene ble trappet kraftig opp sist høst, bidrar

ARBEIDSLLEDIGE.

Registrerte arbeidsløse ved arbeidskontorene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongkorrigerte tall i tusen.

de til at arbeidsledigheten sesongmessig har steget mer i sommermånedene i år enn det som har vært vanlig i tidligere år fordi arbeidsmarkedstiltakene trappes ned om sommeren.

Tallet på sysselsatte har etter alt å dømme vært i klar vekst gjennom det siste halvåret. På grunn av store tilfeldige svingninger i tallene fra arbeidskraftundersøkelsene er det en del usikkerhet knyttet til disse tallene. Sammenholdt med tendensene i registrert ledighet og føreløpige tall fra arbeidstakerregisteret er det imidlertid grunn til å tro at tallet på sysselsatte har økt med mer enn 20.000 personer i løpet av det siste året. Veksten i sysselsettingen har i første rekke funnet sted innenfor offentlig og privat tjenesteyting. Oppgavene fra arbeidskraftundersøkelsen tyder også på at gjennomsnittlig arbeidstid har gått ned med om lag 0.5 prosent det siste året p.g.a. økt omfang av deltidsarbeid. Med en vekst i antall sysselsatte på om lag 1 prosent indikerer dette at innsatsen av arbeidskraft målt i timeverk har økt med om lag 0.5 prosent.

Både arbeidskraftundersøkelsen og arbeidstakerregisteret viser at industri- og sysselsettingen har holdt seg noenlunde uendret fra inngangen til 1984. Selv om det har vært vekst i industriproduksjonen, har økt produktivitet resultert i uendret behov for arbeidskraft. Arbeidsledigheten og tallet på permitterte innenfor yrkesgruppen industriarbeidere har gått ned

mer enn normalt for årstiden i første halvår. Dette kan ha sammenheng med at en del av de ledige industriarbeiderne har fått jobb i andre næringer. En del kan også ha gått ut av arbeidsstyrken.

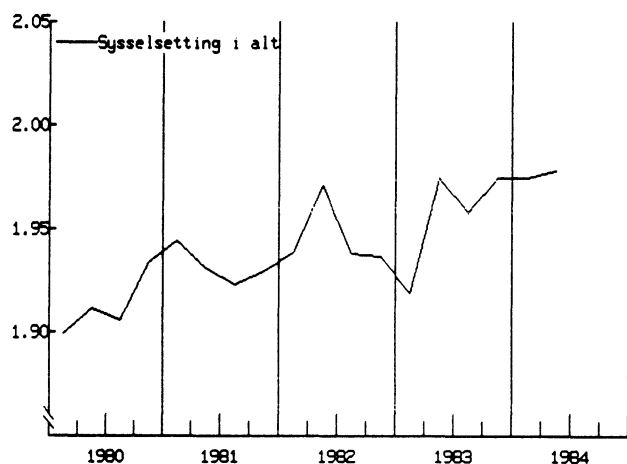
I bygge- og anleggsvirksomheten var det klare tegn til nedgang i sysselsettingen rundt årsskiftet, også når en korrigerer for normale sesongvariasjoner. Fra første til annet kvartal kan det se ut som om økt virksomhet innenfor anleggsvirksomheten har bidratt til å øke sysselsettingen igjen med det resultat at ledigheten blant bygge- og anleggsarbeidere har gått merkbart ned i løpet av vårmånedene. På grunn av svikten i igangsettingen av nye boliger viser tallet på sysselsatte innenfor byggevirksomheten likevel ingen vekst etter en klar nedgang rundt årsskiftet.

Selv om statistikkgrunlaget er svært usikkert, er det tegn som tyder på at sysselsettingen innenfor varehandelen og transportnæringene har vært i nedgang i løpet av det siste året. Samtidig har det også vært en klar økning i tallet på ledige innenfor serviceyrkene. Mens tallet på ledige industriarbeidere avtok i følge AKU-tall med 3.300 personer fra juli 1983 til juli 1984, økte tallet på ledige personer med bakgrunn i teknisk/administrativt arbeid, handels- og kontorarbeid og serviceyrker med 4.800.

Endringen i ledighetens sammensetning etter yrke avspeiler seg også i sammensetningen etter kjønn. Fra august i fjor til august i år avtok tallet på registrerte ledige menn med 700 samtidig som tallet på registrerte ledige kvinner økte med 4.100. Økningen i den registrerte ledigheten blant kvinner har vært spesielt sterk i løpet av sommermånedene. Arbeidskraftundersøkelsen for 2. kvartal indikerer fortsatt en økning i sysselsettingen for kvinner og en nedgang for menn. Sammenholdt med utviklingen i ledighetstallene tyder dette på en fortsatt sterk vekst i yrkesdeltakingen blant kvinner.

Nedgangen i sysselsettingen for menn - uten en tilsvarende økning i ledigheten - har trolig i første rekke sammenheng med at det i løpet av det

TOTAL SYSSELSETTING IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN.
1000 000 personer.

siste året har funnet sted en sterk nedgang i sysselsettingen i aldersgruppen 16-19 år. Denne nedgangen reflekterer en sterk opptrapping av tallet på elevplasser i den videregående skolen. Men til tross for opptrappingen var det ved arbeidskontorene i august registrert 13.600 ledige under 20 år, en økning på 700 sammenlignet med samme måned i fjor. Det høye tallet i år kan ha sammenheng med at ungdommen i større grad enn før melder seg ledige ved arbeidskontorene.

Den registrerte ledigheten vil trolig komme til å vise klar nedgang utover høsten etterhvert som arbeidsmarkedstiltakene igjen kommer igang for fullt. I midten av september foreslo regjeringen en tilleggsbevilgning på 160 millioner kroner til arbeidsmarkedstiltak. Medregnet dette vil de samlede bevilgningene til slike tiltak ha kommet opp i 2.750 millioner kroner for 1984. Samtidig har regjeringen satt i verk flere tiltak for å redusere ledigheten blant ungdom. Man vil forsøke å øke tallet på elever i den videregående skolen med ytterligere 8.000. Til sammenligning vil tallet på personer i aldersgruppen 16-19 år (målt ved utgangen av året), øke med litt over 2.000 fra 1983 til 1984. Dessuten er forholdene lagt til rette for en økning i opptaket til høyere utdanning, økt inntak av rekrutter til Forsvaret og økt støtte til inntak av elever i andre skoler.

Selv om økningen i tallet på skoleelever vil bidra til å dempe tilveksten i arbeidsstyrken i året som kommer, vil trolig endringer i alderssammensetningen og økte yrkesprosenten blant kvinner gjøre at veksten i arbeidsstyrken også i 1984 vil bli på over 20.000 personer. Det er derfor lite trolig at ledigheten til vinteren vil komme vesentlig under nivået fra sist vinter, med mindre sysselsettingen vokser langt sterkere enn det nå synes å ligge an til. Selv om det blir en viss vekst i industriproduksjonen er det lite trolig at det vil føre til økt etterspørsel etter arbeidskraft i industrien. Produksjonsutviklingen i bygge- og anleggssektoren tilsier heller ikke noen

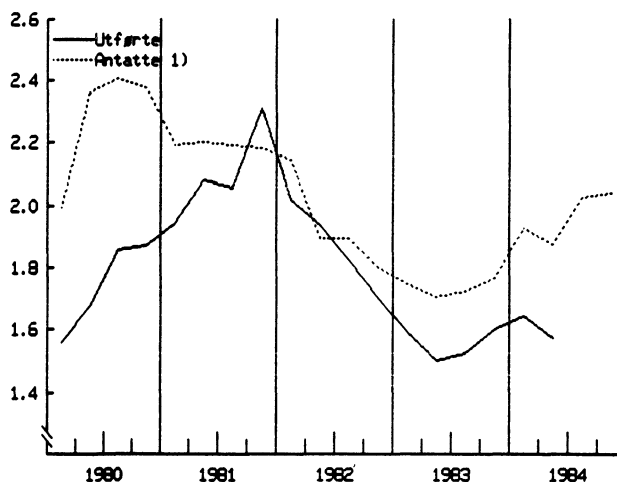
økning i sysselsettingen. Det synes derfor nødvendig med en langt sterkere vekst innenfor privat og offentlig tjenesteyting hvor sysselsettingsvirkningene er sterkest, dersom ledigheten skal bli merkbart redusert uten at stadig flere blir omfattet av midlertidige arbeidsmarkedstiltak.

INDUSTRIINVESTERINGER: NØLENDE OPPGANG

Investeringsstillingene for september i år synes å bekrefte inntrykket fra forrige utgave av Konjunkturtrendensene av en noe nølende oppgang i industriinvesteringene. Etter sesongkorrigering viste verdien av utførte industriinvesteringer i 2. kvartal en nedgang på 4,4 prosent fra foregående kvartal. Dette er i samsvar med anslagene for 2. kvartal gitt i samme kvartal. Sesongkorrigerte investeringsanslag for 3. kvartal viser en oppgang i verdi på 8 prosent sammenliknet med tilsvarende oppgaver gitt for 2. kvartal.

Verdien av totale industriinvesteringer i 1984 ble i septemberundersøkelsen anslått 12,4 prosent høyere enn det anslaget for 1983 som ble gitt på samme tidspunkt i fjor. Med en prisøkning på leveranser til investeringsformål på om lag 4 prosent, tilsvarer dette en volumøkning på vel 8 prosent fra det svært lave nivået i 1983.

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN.
Sesongkorrigerte verdital. Milliander kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal.

Økningen i 1984 er konsentrert til metallproduserende næringer og treforedlingsindustrien. Anslaget for de metallproduserende næringene innhentet i 3. kvartal viser en verdiøkning på om lag 50 prosent fra 1983 til 1984. For treforedlingsindustrien er det tilsvarende forventet en økning på vel 35 prosent. Særlig aluminiumsindustrien har i en periode hatt høy kapasitetsutnyttning og god lønnsomhet som nå gir seg utslag i økte investeringer. Økningen er imidlertid målt ut fra et svært lavt 1983-nivå. For den øvrige industrien er det bare forventet en verdiøkning på 3 prosent fra 1983 til 1984.

Oppgangen i industriinvesteringene ventes å forsterkes noe i 1985. De siste anslagene er i verdi 47 prosent høyere enn de anslag for 1984 som ble innhentet i 3. kvartal i fjor. Dette tallet er imidlertid påvirket av at anslaget for 1984 som ble gitt i september 1983, trolig var uvanlig lavt fordi omslaget i konjunktursiktene ennå ikke hadde gitt utslag i investeringsplanene. Sammenliknet med et "normalnivå" beregnet på grunnlag av sammenhengen mellom anslagene på de to tidspunktene i tidligere år, er anslaget for 1985 bare om lag 26 prosent høyere enn tilsvarende gitt i fjor. Anslaget for 1985 er bare ubetydelig høyere i verdi enn tilsvarende tall fra toppåret 1981. Størst økning i investeringene er fortsatt ventet i de metallproduserende næringene og treforedlingsindustrien, med en oppgang fra tilsvarende oppgaver innhentet for 1984 på henholdsvis 232 og 43 prosent fra det meget lave nivået i 1983. Det er da ikke forsøkt korrigerert for den uvanlig store oppjusteringen av totalanslagene. For den øvrige industrien blir det regnet med en verdistigning på 16 prosent.

Sett i forhold til investeringsundersøkelsen i mai er septemberanslagene for 1985 stort sett moderat oppjustert, noe som er vanlig på dette tidspunktet. Størst er oppjusteringen av anslagene for investeringene i kjemisk råvareproduksjon der anslagene for 1985 nå er 37 prosent høyere enn tilsvarende tall for 1984.

Investeringene i kraftforsyning vil anslagsvis kunne øke med om lag

2.8 prosent i verdi fra 1983 til 1984 etter at det er korrigerert for at renter i byggetiden til og med 1. kvartal 1984 ble medregnet i investeringstallene. Fra 1984 til 1985 blir det derimot anslått en reduksjon i investeringene på 15 prosent.

INVESTERINGER I OLJEVIRKSOMHETEN: TOPPEN NÅDD

Produksjonsaktiviteten i norsk industri i tilknytning til utbyggingen i Nordsjøen har etter alt å dømme vært økende gjennom det siste året.

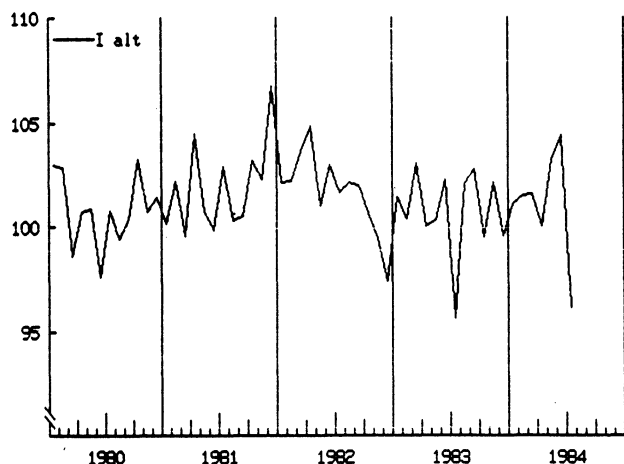
I følge Statistisk Sentralbyrås siste investeringsundersøkelse økte anslåtte bruttoinvesteringene i oljeutvinning med 16 prosent fra 1983 til 1984. Økningen er i betydelig grad påvirket av uttauingen av Statfjord C-plattformen. Verdien av denne plattformen vil nesten i sin helhet bli ført som bruttoinvestering i 1984 til tross for at arbeidet på den har pågått i flere år. Før utslepingen på feltet ble de ferdige delene regnet som lager av varer under arbeid etter hvert som de ble produsert. De førte investeringene vil dermed ikke bare reflektere leveransen av varer og tjenester levert i år, men også representere en lagernedbygging.

Som følge av utbyggingen av Ula-feltet og byggingen av vanninjeksjonsplattformen på Ekofisk-feltet er det grunn til å regne med at investeringsretterspørselen vil holde seg oppe gjennom resten av 1984.

I følge Statistisk Sentralbyrås siste investeringsundersøkelse ser imidlertid investeringsaktiviteten i oljeutvinning ut til å kulminere i 1984. Investeringsvolumet antas i 1985 å bli redusert med 27 prosent sammenliknet med inneværende år, hovedsaklig som følge av at Statfjord C ble ført til investering i år. Også den løpende aktiviteten ventes imidlertid å bli noe redusert, bl.a. fordi investeringsaktiviteten på Gullfaks A, Statpipe og ved Kårstøanlegget trappes ned.

Etter en periode med lavere aktivitet i første halvår 1985 vil utbyggingen av Gullfaks B og Oseberg gi

DETALJOMSETNING.
Sesongkorrigert volumindeks. 1979=100.

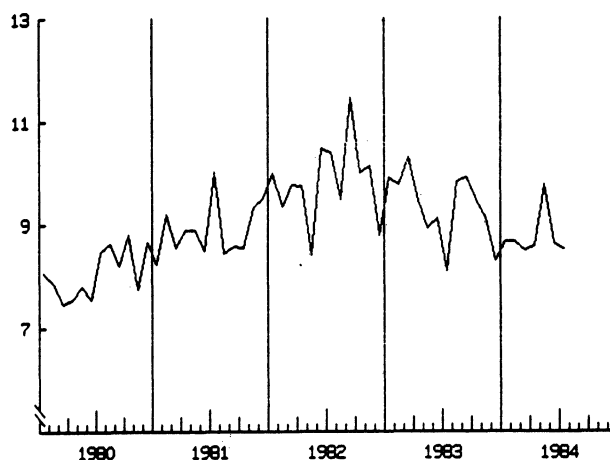
positive vekstimpulser til norsk industri mot slutten av 1985 og utover i 1986. De viktigste kontraktene knyttet til disse prosjektene vil bli tildelt i løpet av 1985. Likevel må en anta at aktivitetsnivået i de nærmeste årene vil stabilisere seg på et nivå noe lavere enn i 1984.

PRIVAT KONSUM: VEKST I VAREKONSUMET

Utviklingen i detaljomsetningen de siste årene har i perioder trolig vært betydelig påvirket av omfanget av grensehandelen. Korrigerer en skjønnsmessig for dette synes det nå som om den underliggende tendensen i konsumentenes vareetterspørsel passerte et bunnpunkt i løpet av 1. halvår 1983, og deretter har vært i svak vekst. Detaljomsetningsindeksen lå i mai-juli 1,8 prosent høyere enn ett år tidligere.

Volumindeksen for detaljomsetningen i de sju første månedene i år lå i gjennomsnitt 0,8 prosent over nivået samme periode i fjor. Frem til forsommeren syntes volumindeksen for alle varegruppene unntatt personbiler og nærings- og nytelsesmidler å være i vekst. De aller siste oppgavene tyder imidlertid på en utflating for de fleste varegruppene. Utflatingen reflekterer imidlertid i stor grad det sterke fallet i den sesongkorrigerte detaljomsetningsindeksen i juli. Nedgangen i juli avspeiler seg i alle delindeksene og skyldes trolig hovedsaklig sesongmessige forhold som ikke

REGISTRERTE NYE PERSONBILER.
1000 stk. Sesongkorrigert.

fanges opp av sesongkorrigeringsmetoden. Det er derfor grunn til å regne med at det fortsatt er vekst i varekonsumet.

Veksten i tjenestekonsumet synes derimot å ha avtatt i forhold til veksten i tidligere år. Først og fremst skyldes dette at den stagnasjonen i reisetrafikken til utlandet som ble antydnet i forrige konjunkturrapport, synes å fortsette. Det foreløpige utenriksregnskapet for første halvår i år viser en nedgang i reisetrafikken på 1,4 prosent fra første halvår i fjor. Nivået i første halvår i 1983 var imidlertid forholdsvis høyt, slik at det neppe har vært noen ytterligere nedgang fra slutten av fjoråret. Det er dessuten ventet at reisetrafikken til utlandet vil ta seg noe opp igjen utover høsten, jevnført med nivået ett år tidligere.

Foruten lavere vekst i reisetrafikken, vil også utviklingen i boligkonsumet bidra til en lavere vekst i tjenestekonsumet enn tidligere år.

I Revidert Nasjonalbudsjett fra mai i år ble veksten i samlet privat konsum fra 1983 til 1984 anslått til 1,8 prosent. Utviklingen i de enkelte vare- og tjenestekomponenter gjennom første halvår synes nå å peke mot en noe lavere konsumvekst enn det.

Dette er forøvrig i samsvar med forventet utvikling i inntekter og sparing. Blant annet p.g.a. økt antall pensjonister og økt utbetaling av tilleggs pensjoner, vil utbetalinger av trygder og stønader vokse med mer enn

10 prosent fra i fjor til i år. Forutsatt en gjennomsnittlig lønnsvekst på omlag 7 prosent og en prisvekst i underkant av 6,5 prosent, vil veksten i disponibel realinntekt for husholdningene trolig øke med noe under 1,8 prosent. Om ikke spareraten endres vil det gi en tilsvarende vekst i konsumet.

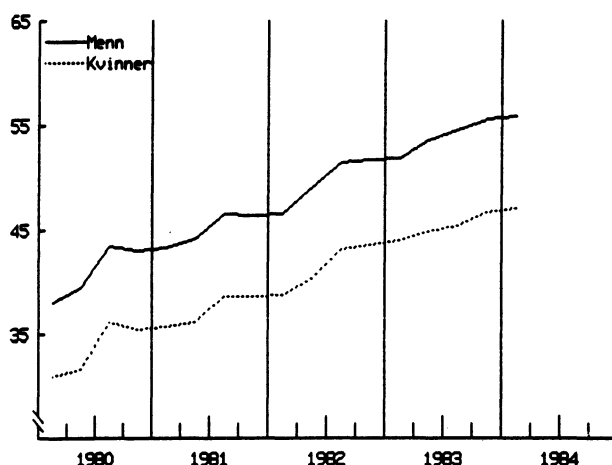
LØNNINGER: LØNSSGLIDNINGEN PÅ VEI NED?

Samlet lønnsvekst er blitt dempet betydelig som følge av lave tariff-tillegg de to siste årene. Takten i lønnsglidningen endret seg derimot lite, trass i den sterke forverringen av forholdene på arbeidsmarkedet i samme periode. Som antydnet i tidligere utgaver av Konjunkturtrendensene kan dette skyldes at de lokale tilleggene først og fremst bestemmes av bedriftsinterne forhold. Produktivitetsveksten som tok til i 1983 kan ha gitt grunnlag for betydelige lokale tillegg flere steder. I mange bedrifter vil produktivitetsforbedringer også ha direkte virkning på lønn pr. arbeidstime via akkordavtaler. De gode for-tjenesteforholdene for store deler av de utekonkurrerende industrinæringene kan også ha spilt inn ved lokale lønnsforhandlinger.

Tariffoppgjøret for jern- og metallindustrien forutsatte at lønns-glidningen gjennom 1984 ville bidra med bare 2,2 prosent til den gjennomsnittlige lønnsveksten fra 1983 til 1984. Det innebærer at lønnsglidningen for 4. kvartal i fjor til 4. kvartal i år må bli på om lag 4 prosent. Til sammenligning bidro lønnsglidningen med 6 prosent til gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1982 til 1983, og denne stigningstakten har holdt seg gjennom første halvår i år; for 2. kvartal var tallet for mannlige industriarbeidere 6,1 prosent.

Den underliggende stigningstakten kan imidlertid ligge betydelig lavere enn dette, idet omfanget av overtid var stort i 2.kvartal i år og overtidsgodtgjørelsene slår ut i glidningstallet. N.A.F. har beregnet at økt overtid sto for 0,9 prosent av

LØNNINGER
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri. Kr.

glidningen for mannlige arbeidere i hele LO/N.A.F.-området i 2. kvartal. Det ser forøvrig ut til at lønns-glidningen for industriarbeidere er klart sterkere enn for voksne arbeidere i alt. Årsaken er trolig den svake sysselsettingsutviklingen blant høyt betalte anleggsarbeidere i løpet av det foregående året og skyldes ikke nødvendigvis en svakere underliggende lønnsglidningstakt for voksne arbeidere utenom industrien.

Oppgjørssrammen på 5,9 prosent i jern- og metall-området har vært veiledende for utfallet i en rekke tariffområder bl.a. innenfor banksektoren hvor også rammen ble 5,9 prosent. Innenfor stat- og kommunesektoren kom oppgjøret inn for Rikslønnsnemnda og kjennelsen gav 6,25 prosent i gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1983 til 1984.

INNENLANDSKE PRISER: SMÅ ENDRINGER I PRISSTIGNINGSTAKTEN

Stigningstakten i konsumprisene har avtatt betydelig de siste årene. Mellom 1981 og 1982 var den gjennomsnittlige prisveksten 11,3 prosent, fra 1982 til 1983 8,4 prosent og fra 1983 til 1984 vil den etter alt å dømme bli i underkant av 6 1/2 prosent. Utviklingen gjennom 1984 tyder imidlertid på at det markerte fallet i prisstigningstakten langt på vei har flatet ut i løpet av året. Regnet fra

T i m e l ø n n. Prosentvis endring fra ett år tidligere. 1)

	Menn		Kvinner	
	Samlet lønnsvekst	Lønns-glidning	Samlet lønnsvekst	Lønns-glidning
<u>Voksne arbeidere i industri, bygg og anlegg og oljevirksomhet</u>				
2. kvartal 1983 ...	6,9	5,8	8,9	7,4
3. " " ...	7,1	6,0	7,7	6,4
4. " " ...	6,6	5,6	7,0	5,7
1. kvartal 1984 ...	6,6	5,7	7,1	5,8
2. " " ...	6,9	5,4	7,4	5,3
<u>Voksne industriarbeidere</u>				
4. kvartal 1983 ...	7,2	6,0	7,3	6,0
1. kvartal 1984 ...	6,5	6,4	7,0	5,7
2. " " ...	7,6	6,1	7,4	5,3

1) Kilde: Norsk arbeidsgiverforening. Tallene er korrigert for etterbetalinger.

samme måned ett år tidligere har konsumprisindeksen steget relativt jevnt med om lag 6,3 - 6,4 prosent i hele år, men var nede i 6,1 og 6,2 prosent i h.h.v. juli og august. Dette er imidlertid fortsatt en klart høyere prisstigning enn hos våre handelspartnere.

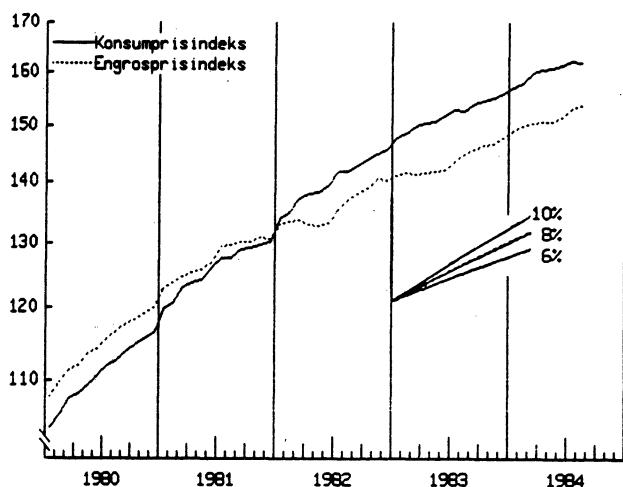
Først og fremst som følge av sesongsalg av klær og skotøy og lavere priser på poteter og grønnsaker falt konsumprisindeksen 0,1 prosent fra juli til august. Sterkest vekst i august regnet fra ett år tidligere viste delindeksene for helsepleie (7,6 prosent), bolig, lys og brensel (7,4 prosent) og matvarer (7,2 prosent). Prisøkningen var lavest for gruppen andre varer og tjenester (3,6 prosent) og møbler og husholdningsartikler (4,3 prosent).

En gruppering av konsumprisindeksen etter leveringssektor viser at det gjennom de første månedene i år har vært en stor grad av stabilitet også i disse delindeksene. Unntakene

er delindeksene for tjenester og importerte konsumvarer uten norsk konkurranse, der stigningstakten har avtatt noe. Dessuten har den underliggende prisstigningstakten tiltatt for gruppen andre norsk-produserte konsumvarer påvirket av verdensmarkedet p.g.a. stort importinnhold eller råstoffpris bestemt på verdensmarkedet. Hovedårsaken til denne utviklingen kan være sterkere vekst i prisene på importerte råvarer i vinterhalvåret 1983/84, til dels som følge av den høye dollarkursen. Engrosprisindeksens delindeks for ikke-spiselige råvarer unntatt brenselstoffer viste en markert økning i stigningstakten fra midten av 1983 og denne prisveksten kan nå være i ferd med å slå igjennom i de norske produsenters salgspriser.

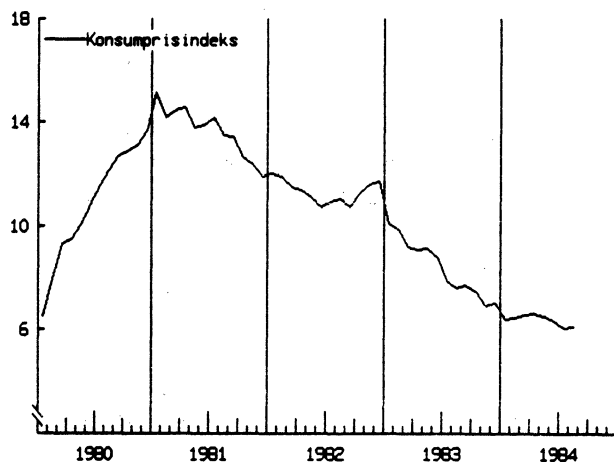
De aller siste opplysningene tyder imidlertid på at prisimpulsene fra råvareimporten er dempet gjennom sommermånedene; i august i år var engrosprisens delindeks for ikke-spiselige

INNELANDSKE PRISER.
Indekser. 1979=100. Halv-logaritmisk skala 1).

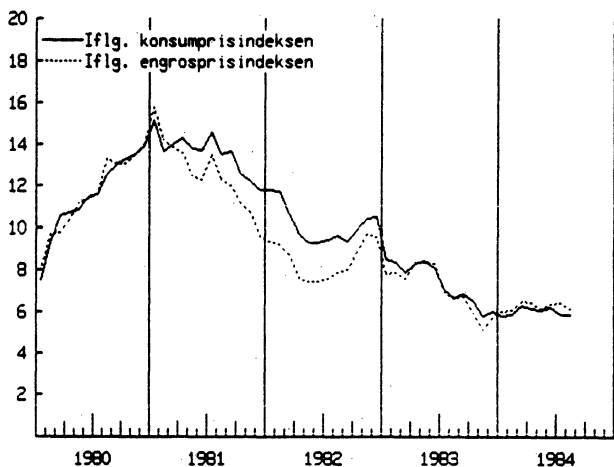

1) Hellingen på kurven avspeiler den prosentvise endringen i prisene.

STIGNING I KONSUMPRISENE.
Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1).
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

råvarer unntatt brenselstoffer 8,1 prosent høyere enn ett år tidligere mens det tilsvarende tallet i april var hele 14,9 prosent.

Bidragene fra offentlig regulerte priser og avgifter til prisveksten fra 1983 til 1984 vil bli noe lavere enn fra 1982 til 1983 og det meste av bidraget er allerede realisert. Etter alt å dømme vil den internasjonale konjunkturoppgangen ikke være særlig prisdrivende slik at det er liten grunn til å vente sterkere importprisvekst. Den innenlandske prisutviklingen gjennom resten av 1984 vil derfor være særlig knyttet til lønnsutviklingen og driftsmarginene i næringslivet.

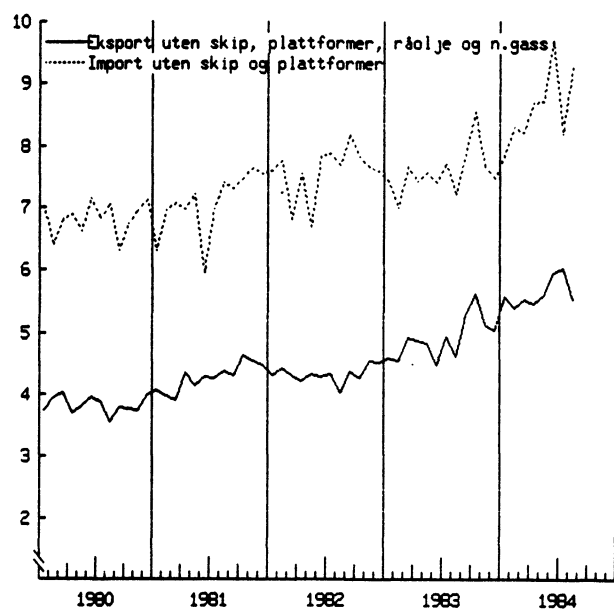
Rammen for årets inntektsoppgjør ble om lag 6 prosent gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1983 til 1984, men er som i fjor basert på en forutsetning om markert dempet takt i lønnsglidningen. Dette ser ikke ut til å bli tilfelle og lønnsveksten i privat sektor kan lett komme til å bli om lag 7 prosent. Det er derfor lite trolig at lønnsutviklingen vil bidra til en vesentlig demping av den nåværende prisstigningstakten selv med en viss produktivitetsvekst.

Det er knyttet særlig stor usikkerhet til utviklingen i driftsmarginene på omsetningsleddene. Oppgaver fra engrosprisindeksen kan tyde på at driftsmarginene innen varehandelen har stabilisert seg idet veksten i engrosprisen på varer levert til konsum har vært av samme størrelse som prisveksten for konsumvarer.

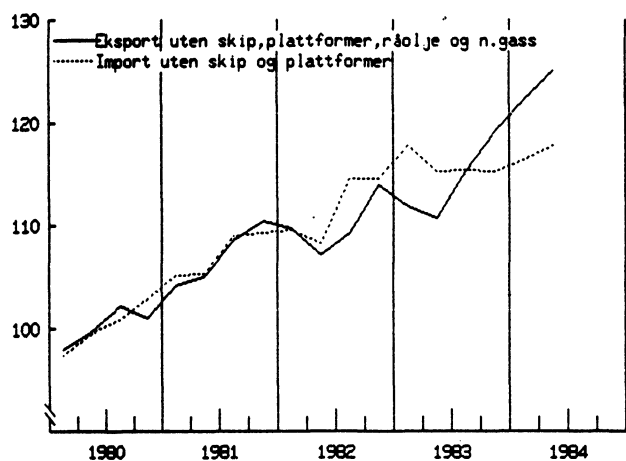
1. juli la Norges Bank om metoden for beregning av den norske valuta-kurvindeksen. Dersom Norges Bank fortsetter å styre mot den samme verdi på den nye kursindeksen som på den gamle, kunne omleggingen innebære en de facto nedskrivning av norske kroner i overkant 2 prosent. Den 22. september kunngjorde imidlertid Norges Bank at den vil styre kurvindeksen mot en verdi på 102 - dvs. nedskrive krona med ytterligere 2 prosent - i alle fall så lenge dollaren beholder sin meget høye kurs. I inneværende år vil disse kronenedskrivningene neppe øke prisstigningstakten med mer enn noe få tidels prosent.

Alt i alt er det således liten

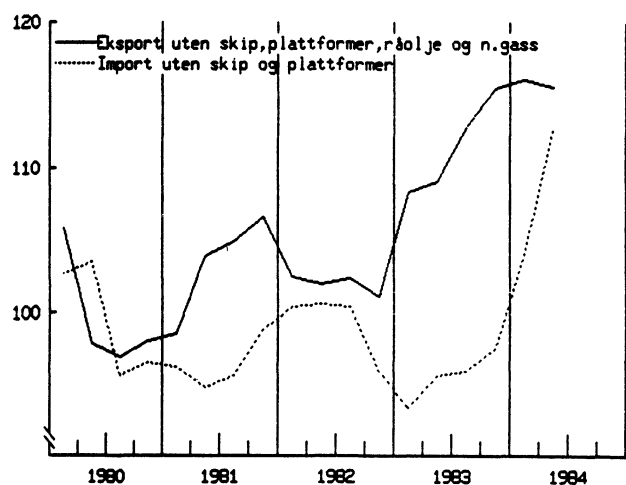
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Sesongkorrigerte verditall. Milliarder kr.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Prisindekser (enhetspriser). 1980=100.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Sesongkorrigert volumindeks. 1980=100.

grunn til å vente særlig endring i prisstigningstakten gjennom de resterende måneder av 1984. Den gjennomsnittlig konsumprisvekst fra 1983 til 1984 vil i så fall bli i underkant av 6 1/2 prosent.

Prisstigningen hos våre handelspartnere er anslått til 4 3/4 prosent i år, regnet fra foregående år. Om nedgangen i prisstigningen i Norge allerede nå stopper opp, bryter dette med det tidligere mønsteret da prisstigningstakten i Norge i hovedsak fulgte prisutviklingen blant våre handelspartnere, men med et etterslep på om lag ett år.

UTENRIKSØKONOMIEN:

Eksport

Volument av den tradisjonelle vareeksporten (alle varer utenom råolje, naturgass, skip og oljeplattformer) steg kraftig gjennom fjoråret, men veksten stanset opp mot slutten av året. Den sesongkorrigerte volumindeksen lå i 2. kvartal på samme nivå som et halvt år tidligere, men var 14 prosent høyere enn i bunnpunktet i siste kvartal 1982. Verditalle for juli og august tyder fortsatt på uendret eksportvolum. Volumet av den tradisjonelle vareeksporten var i første halvår 6,2 prosent høyere enn i samme periode i fjor.

Eksportoppgangen i fjor var særlig sterk for viktige varer som aluminium, ferrosilisium, fiskevarer, kjemikalier, treforedlingsprodukter og malmer og metallavfall, og utflatingen i eksportvolumet det siste halve året skyldes at den sterke veksten i eksporten av råvarer og halvfabrikata har stanset opp. Dette kan være en følge både av at flere næringer nå produserer ved nesten full kapasitetsutnyttelse og av at eksportvarelagrene er blitt lave. Eksportlagrene har imidlertid økt noe fra 1. til 2. kvartal i år hvilket kan tyde på at etterspørselen etter disse eksportvarene har avtatt noe og nå er lavere enn produksjonen. Ferdigvareeksporten utvikler seg fortsatt svakt sett i forhold til hva som har vært normalt i

tilsvarende fase av konjunkturforløpet.

Eksportprisene tok seg opp først etter at oppgangen i eksportvolumet hadde tatt til, men fra 2. kvartal i fjor til 2. kvartal i år økte prisindeksen for den tradisjonelle vareeksporten med hele 12,9 prosent. Økningen fra 1982 til 1983 var bare 3,6 prosent.

Metaller

Eksporten av aluminium tok til å øke sterkt allerede i siste del av 1982, og var høy gjennom hele fjoråret. Økningen i eksportvolumet fra 1982 til 1983 var 20 prosent. I første halvår i år var eksportvolumet bare 2 prosent høyere enn i samme periode i 1983, og den uvanlig store eksporten i 1. kvartal med påfølgende nedgang kvartalet etter skyldtes trolig lagerendringer.

Også den registrerte eksportprisen for aluminium har økt kraftig siden oppgangen tok til. Etter en økning på 18 prosent fra 1982 til 1983 var eksportprisindeksen i perioden mai-juli 11 830 kroner pr. tonn, eller 32 prosent høyere enn gjennomsnittet i fjor. Internasjonalt har det imidlertid vært et klart prisfall for aluminium siden årsskiftet, men en nedgang fra om lag 12 400 kroner pr. tonn i januar til om lag 8 500 kroner i september. Dette har trolig slått ut i de eksportkontrakter som er inngått for resten av året, og kan gi en nedgang i de registrerte eksportprisene i de nærmeste måneder. Internasjonalt var det tidligere i år også tendenser til prisfall for endel metaller. Erfaringsmessig tar det tid før store prisutslag på de internasjonale varebørsene slår ut i de norske eksportprisene, og med unntak for kopper har en foreløpig ikke registrert prisnedgang for metalleksporten.

Eksporten av ferrolegeringer tok seg opp gjennom 1983. Oppgangen var sterkest for ferrosilisium, der eksportvolumet økte med 21 prosent fra året før. Hittil i år har eksportvolumet av ferrosilisium ligget svært høyt, med en økning i første halvår på 24 prosent i forhold til gjennom-

snittlig nivå i fjor. Den store eksporten i første halvår må for en del være hentet fra lager. Volumindeksen for lager av jern og stål avtok med 8 prosent fra 4. kvartal i fjor til 2. kvartal i år. Prisene på ferrosilisium har fortsatt å øke inn til det siste. Mens den registrerte eksportprisen økte med beskjedne 7 prosent fra 1982 til 1983, var den i 2. kvartal i år 22 prosent høyere enn gjennomsnittet for 1983. Eksporten av ferromangan tok seg relativt sent opp, med om lag uendret volum og en prisvekst på 6 prosent fra 1982 til 1983. I første halvår i år var imidlertid eksportvolumet økt med 18 prosent fra samme periode året før og eksportprisen var 14 prosent over nivået i fjor.

Markedsbedringen har også gjort seg gjeldende for flere andre metaller. For nikkell har eksportprisen tatt seg opp fra det lave nivået i fjor, men synes nå å ha flatet ut på et nivå 20 prosent over gjennomsnittet for 1983. For magnesium er eksportverdien hittil i år 43 prosent høyere enn i tilsvarende periode i fjor. Eksportvolumet av sink økte med 21 prosent fra 1982 til 1983, og nivået i år er om lag som for ett år siden. Eksportprisen har derimot steget kraftig inntil det siste, og var i 2. kvartal 45 prosent høyere enn gjennomsnittet for 1983.

Kjemikalier

Eksporten av kjemikalier tok seg sterkt opp i 1982, men steg bare svakt gjennom fjoråret. Etter årsskiftet har imidlertid eksportvolumet av kjemikalier igjen økt. Det var i første halvår i år 34 prosent høyere enn ved bunnpunktet tidlig i 1982 og sesongkorrigert om lag 8 prosent over nivået i siste halvår i fjor. Etter en prisoppgang på om lag 6 prosent fra 1982 til 1983 og ytterligere vekst i 1. kvartal i år, tyder prisindeksen for 2. kvartal på en viss utflating i eksportprisene for kjemikalier.

Fisk- og fiskevarer

Eksporten av fisk- og fiskevarer viste en volumvekst på 18 prosent og

en prisvekst på noe under 4 prosent fra 1982 til 1983. Eksportverdien var i perioden januar-juli i år 8 prosent høyere enn i samme periode i fjor, og med en svak nedgang i eksportprisene gir det en volumvekst på om lag 10 prosent. Den sterke veksten i eksporten i fjor skyldtes i hovedsak økt eksport av reker og oppdrettslaks. For oppdrettslaks har eksporten hittil i år økt med ytterligere 30 prosent i volum i forhold til samme periode i fjor. Eksporten av tørrfisk og klippfisk utvikler seg derimot fortsatt svakt, med en klar nedgang i eksportverdien. For frysede fileter har det vært et klart prisfall, dels p.g.a. svikt i eksporten til USA. Eksporten av fiskemjøl var i 1983 på 900 millioner kroner, men er hittil i år redusert med 16 prosent sammenliknet med samme periode i fjor trass i en prisvekst på 13 prosent.

Treforedling

Eksporten av treforedlingsprodukter har tatt seg sterkt opp siden et bunnpunkt mot slutten av 1982. Veksten har fortsatt hittil i år og

sesongkorrigert var eksportvolumet i annet kvartal 40 prosent høyere enn i 4. kvartal 1982. Fra 1982 til 1983 økte eksporten av treforedlingsprodukter med om lag 9 prosent i volum, med en vekst på 11,6 prosent for tremasse og cellulose og 7,7 prosent for papir og papp. I år har eksporten av papir og papp tatt seg spesielt kraftig opp, med en volumvekst på 17 prosent fra 1. halvår i fjor til samme periode i år. Eksportprisene for denne gruppen endrer seg imidlertid stadig lite og har nå vært om lag uendret siden begynnelsen av 1982. For tremasse og cellulose har det derimot vært en prisvekst på 19 prosent fra begynnelsen av 1983 til 2. kvartal i år, med spesielt sterk vekst for sulfatcellulose der eksportprisen i 2. kvartal var 37 prosent over gjennomsnittet for fjoråret.

Ferdigvarer

Eksporten av maskiner og transportmidler (regnet uten skip og oljeplattformer) har i flere år utviklet seg svakt, og i fjor sank eksportvolumet med anslagsvis 6 prosent.

U t e n r i k s r e g n s k a p. Milliarder kroner. Foreløpige tall.

	1983	1. halvår 1983	1. halvår 1984	Endring fra 1. halvår 1983 til 1. halvår 1984
Vareeksport i alt	131,1	64,3	77,7	13,4
Råolje og naturgass	63,8	31,6	38,7	7,0
Skip, oljeplattformer og direkte eksport ved oljevirksomhet ...	8,4	3,3	4,8	1,5
Andre varer	60,9	29,4	34,2	4,9
Vareimport i alt	101,9	51,9	56,7	4,8
Skip, oljeplattformer og direkte import ved oljevirksomhet	10,1	7,1	4,9	-2,1
Andre varer	91,8	44,9	51,8	6,9
Netto eksport av varer	31,2	12,4	21,0	8,6
Netto eksport av tjenester	1,4	0,5	3,1	2,6
Eksportoverskudd	32,6	12,9	24,1	11,2
Rente- og stønadsoverskudd	-16,3	-9,3	-9,2	0,1
Overskudd på driftsregnskapet	16,3	3,6	14,9	11,3

Eksportverdien for de sju første månedene i år viser imidlertid en økning på 14 prosent i forhold til samme periode i fjor. Med en økning i prisindeksen på om lag 9 prosent tilsvarer dette en økning på rundt 4 prosent i eksportvolumet. Sterkest økning i eksportverdien viser kraftmaskiner med utstyr og maskiner for spesielle industrier.

Eksportvolumet av andre ferdigvarer avtok svakt fra 1982 til 1983. Verditall for januar-juli i år viser en økning på 8,6 prosent i forhold til samme periode i fjor, slik at eksportvolumet er om lag uendret eller svakt økende. For møbler har det vært en sterk vekst i eksporten, med en økning i eksportverdien på 41 prosent.

Import

Volumet av den tradisjonelle vareimporten (alle varer utenom skip og oljeplattformer) avtok gjennom siste del av 1982 og fram til 1. kvartal 1983. Etter det har importvolumet tatt seg kraftig opp igjen, men ble likevel om lag 4 prosent lavere i 1983 enn i 1982. Den sesongkorrigerte volumindeksen har økt spesielt mye de siste to kvartalene; fra første halvår i fjor til første halvår i år er det en økning på 15 prosent. De sesongkorrigerte verditallene for juli og august viser imidlertid noe nedgang fra 2. kvartal.

Den sterke importveksten i første halvår skyldes flere forhold. Importen av råolje har i år økt med om lag 70 prosent, etter den sterke nedgangen de siste årene. Holdes råolje utenfor blir veksten i første halvår 13,6 prosent. Prisveksten for den tradisjonelle vareimporten, slik den registreres i utenrikshandelsstatistikken, er svært lav med omlag uendret prisnivå siden første halvår i fjor. Den viktigste årsaken til importveksten er imidlertid at importen til vareinnsats og investeringer har tatt seg sterkt opp igjen, med verdiøkninger på henholdsvis 18 og 22 prosent

i første halvår. Den økte investeringssetterspørselen er trolig årsaken til at importvolumet av maskiner og transportmidler (regnet uten skip og oljeplattformer) var svært høyt i første halvår.

Nedgangen i importvolumet fra 1982 til 1983 hang for en stor del sammen med at lagrene av importvarer ble redusert mellom 2. kvartal 1982 og 3. kvartal 1983. Denne utviklingen er nå snudd. Siden siste kvartal i fjor har gjenoppbyggingen av importvarelagrene gitt et positivt bidrag til den sterke importveksten. Dette må sees i sammenheng med produksjonsoppgangen for utekoncurrerende industri som har stort importinnhold i vareinnsatsen. Importvarelagrene var i 2. kvartal om lag 8 prosent høyere enn ved bunnpunktet i 3. kvartal i fjor, men fortsatt om lag 13 prosent lavere enn før nedgangen i importvarelagrene satte inn. Hvis importvarelagrene bygges ytterligere opp kan det bidra til å opprettholde den høye veksten i importvolumet fra første halvår.

Driftsbalansen

Overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet var i 1. halvår 1984 på 14,9 milliarder kroner. Det store overskuddet skyldes først og fremst høy produksjon på kontinentalsokkelen og den meget høye dollarkursen, men verdien av den tradisjonelle vareeksporten har også vært høy.

Tallet for annet halvår blir trolig lavere, selv med en noe lavere kronkurs ut året som følge av devalueringen av den norske krona i slutten av september. Verdien av olje- og gasseksporten og tradisjonell vareeksport vil nemlig neppe øke vesentlig samtidig som importen av varer tar seg betydelig opp. Tjenestebalansen vil sannsynligvis heller ikke vise noe overskudd i 2. halvår i år mens rente- og stønadsunderskuddet antakelig vil endre seg lite.

KONJUNKTURTENDENSENE I UTLANDET

SAMMENDRAG

Konjunkturoppgangen fortsetter i OECD-området sett under ett, men i de fleste land i forholdsvis svakt tempo.

Det er fremdeles USA som har den sterkeste veksten i produksjon og etterspørsel, og oppgangen der har vært atskillig sterkere enn ventet; for året under ett vil veksten i bruttonasjonalproduktet kunne bli så høy som 7-7 1/2 prosent. Men veksttakten i USA er nå avtakende, og etter alle kjente prognoser vil den gå betydelig ned i resten av 1984 og i 1985. Det er imidlertid stor uenighet om hvor sterk nedgangen vil bli; etter pessimistiske prognoser regnes det med en minst like sterk konjunktursvikt i 1985 som etter "oljepris-sjokket" i 1973/74. Oppgangen i USA har nå vart i to år, og det er intet som tyder på at USA - eller resten av OECD-området - skulle være kommet inn i en periode med "konjunkturfri" økonomisk utvikling. I USA er det å vente at normale konjunkturdempende faktorer vil virke stadig sterkere. I tillegg kan komme virkninger av faktorer som ikke er spesielt konjunkturbetinget, f.eks. en tilstramming av finanspolitikken for å redusere budsjettunderskuddet. OECD ventet i juli en atskillig svakere vekst i 1985 (2 1/2 prosent) enn i 1984, men det knytter seg uvanlig stor usikkerhet til prognosene for USA; forhold som bidrar til dette er blant annet uvisshet om valutakurs- og renteutviklingen. Dessuten vil både finanspolitikken og den økonomiske politikken generelt i noen grad avhenge av utfallet av presidentvalget i november.

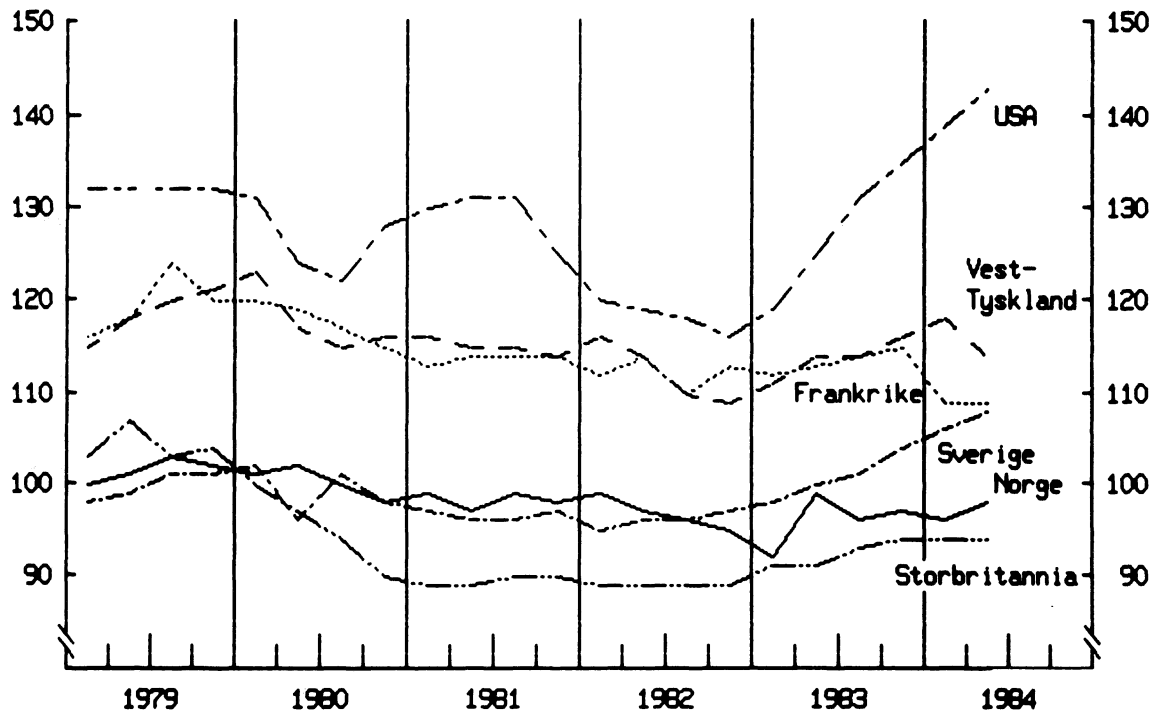
I Vest-Europa ble den på forhånd svake oppgangen ytterligere svekket i 2. kvartal i år som følge av omfattende streiker i to av de største landene - Vest-Tyskland og Storbritannia. Selv om veksten i begge land antas å ville ta seg opp igjen i annet halvår, vil økningen i bruttonasjonalproduktet fra 1983 til 1984 kunne

bli svakere enn regnet med etter OECD's juliprognoser. Også for Vest-Europa sett under ett vil disse prognosene kunne vise seg å ligge litt på den optimistiske siden. Men det vil i tilfelle bare være tale om små marginer; det er fortsatt grunn til å tro at den vekstraten som ble antydnet for Vest-Europa i april- og juliutgavene av Konjunkturtendensene - vel 2 prosent fra 1983 til 1984 - vil kunne holde.

Sammenlignet med tidligere konjunkturbølger er det uvanlig stor forskjell på styrken av konjunkturoppgangen i Vest-Europa og USA. USA har denne gang i spesielt stor grad - og særlig i det siste året - spilt rollen som økonomisk "lokomotiv" for Vest-Europa - både fordi oppgangen i USA har ført til stor etterspørsel etter varer som produseres i Vest-Europa - og fordi den høye dollar-kursen har bedret Vest-Europas konkurransevne på det amerikanske markedet. Mens oppgangen i Vest-Europa i begynnelsen ble drevet fram av et moderat oppsving i konsumetter-spørselen (stort sett sparefinansiert) og av endringer i lageretterspørselen, som vanlig i en tidlig fase av konjunkturbølgen, har vekststimulansene det siste året i større grad kommet fra utenlandsetterspørselen. Som vanlig i et senere stadium i en konjunkturoppgang ser det nå ut til at også investeringsetterspørselen tar seg opp, men det er tvilsomt om investeringsoppsvinget vil bli så sterkt som i tidligere konjunkturoppganger.

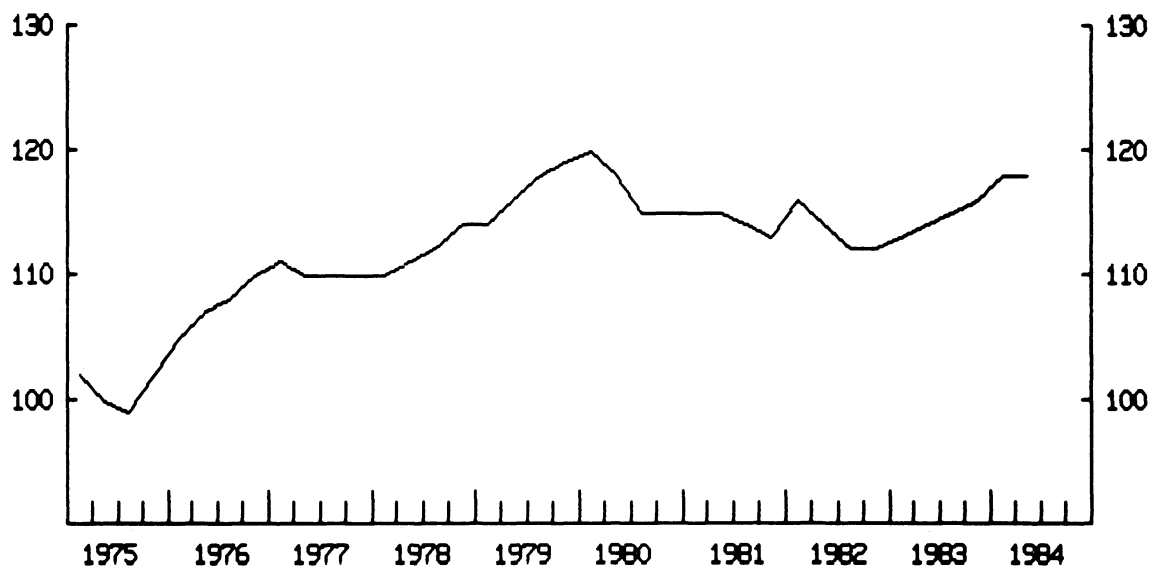
Den stramme økonomiske politikken, som særlig tar sikte på å begrense prisstigningen ved å redusere underskuddene på de offentlige budsjettene, har bremsset innenlandsetterspørselen i de vest-europeiske landene betydelig. Med fortsatt stram økonomisk politikk vil konjunkturutviklingen i Vest-Europa i tiden fremover fremdeles være sterkt avhengig av utviklingen i USA. Med betydelig synkende veksttakt

Industriproduksjon uten bergverksdrift og kraftforsyning i utvalgte land.
 Sesongkorrigert. 1975=100.
 Beregnet på grunnlag av OECD Main Economic Indicators.

1)

Industriproduksjonen i Vest-Europa.
 Sesongkorrigert. 1975=100.

1) Tallet for 2.kvartal 1984 er et foreløpig anslag.

der vil stimulansene til vest-europeisk eksport avta, og dette vil igjen kunne få negative ringvirkninger for den intereuropeiske handelen. En eventuell sterk nedgang i dollarkursen vil trekke i samme retning, og det er tvilsomt om de negative virkningene dette vil kunne få for vest-europeisk eksport vil bli oppveiet av eventuelle positive virkninger på investeringene som følge av økt kapitaltilgang. OECD ventet i juli en vekst fra 1984 til 1985 av omtrent samme størrelsesorden (2,3 prosent) som året før, dvs. en betydelig nedgang i veksttakten g j e n n o m 1985.

Det er fare for at OECD's prognoser også for 1985 ligger på den optimistiske siden; en nedgang vil lett kunne bli selvforsterkende, særlig hvis den finner sted samtidig i alle de store OECD-landene, og forutsatt at de økonomisk-politiske siktemålene fremdeles vil være fokusert på å begrense prisstigningen - som nå stort sett er moderat - og på å øke de enkelte lands internasjonale konkurransevne. Det siste er selvsagt umulig å oppnå for alle land samtidig, og uten endringer i den økonomiske politikken i ekspansiv retning er det ikke utelukket at OECD-området kan trekke seg selv inn i en stagnasjons - eller nedgangsperiode, som vil kunne innebære at selv land som vinner markedsandeler, vil oppleve svikt i eksportveksten fordi markedet totalt skrumper inn eller vokser svakere enn før. I alle fall ser det ut til - med de økonomisk-politiske signaler som foreligger i de toneangivende land - at det problemet som nå er størst, nemlig arbeidsløsheten - neppe vil bli redusert. I den konjunkturedgangen som en må regne med vil kunne utvikle seg i løpet av de nærmeste årene er det sannsynlig at dette problemet vil bli enda alvorligere enn nå.

RAVAREPRISENE

Etter OPEC's møte i juli, hvor Nigerias produksjonskvote ble økt uten at de offisielle prisene eller OPEC's totale produksjonstak ble endret, har markedet vært presset. Prisene på spotmarkedene lå i månedsskiftet

juli/august hele \$ 2-3 under prisene i terminmarkedene. Senere har spotprisene økt noe. For å opprettholde terminprisene på dagens nivå kreves imidlertid en bedre balanse i markedet. En normal oppbygging av lager før vinteren kan bidra til en slik balanse.

Prisene på industriråvarer, regnet i dollar, tok til å stige fra høsten 1982, omtrent samtidig som konjunktorene i Vest-Europa snudde oppover. Men prisstigningen for industriråvarene varte bare et år og var forholdsvis moderat, målt med HWWA's 1) dollarbaserte råvareprisindeks. Gjennom annet halvår i fjor endret HWWA-indeksen for industriråstoffer seg lite, og utover våren og sommeren i år var den i nedgang. Ved utgangen av august lå den 6 prosent lavere enn ved utgangen av mars.

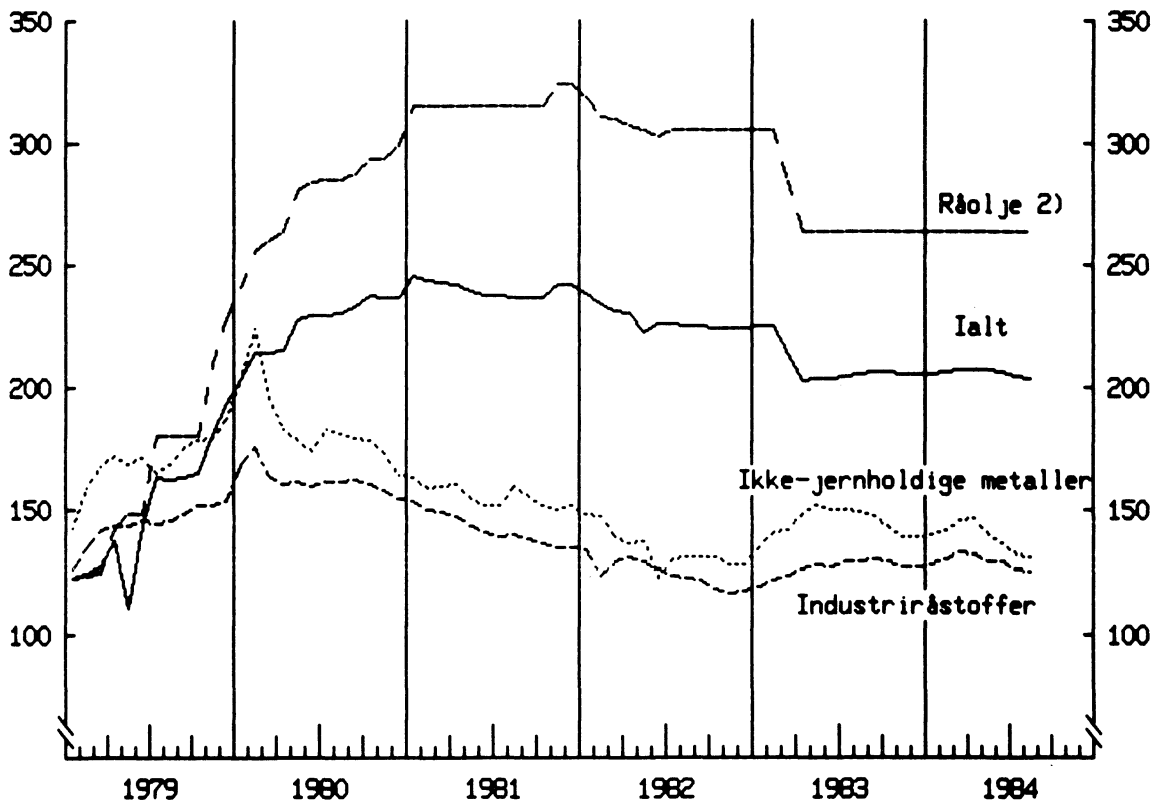
Delindeksen for ikke-jernholdige metaller, som er mer konjunkturfølsom enn totalindeksen for industrielle råvarer, viste sterkere utslag. Oppgangen fra november 1982 til april 1983 var betydelig sterkere enn for industriråstoffer i alt, men utover sommeren og høsten i fjor fulgte en klar nedgang i metallprisene. Vinteren 1983-84 og våren 1984 var de forbigående i svak stigning, men så satte en ny og sterkere nedgang inn; fra slutten av mars til utgangen av august gikk denne delindeksen ned med 11 prosent.

Matvareprisene steg sterkt gjennom storparten av 1983, men endret seg forholdsvis lite fra september i fjor til våren 1984. De siste månedene har matvareprisene vært i til dels sterk nedgang; bare fra mai til august gikk de - etter HWWA-indeksen - ned med 12 prosent.

Prisstigningen på jordbruksvarer i fjor var til dels et resultat av dårlige avlinger som følge av uheldige værforhold. Matvareprisene ble også presset oppover av tiltak som tok sikte på å begrense produksjonen - særlig i USA. Dette gjaldt blant annet prisene på korn, bomull og oljefrø. I år ser det ut til at de amerikanske myndighetene ikke vil sette inn ytterligere produksjonsbegrensende tiltak, og værforholdene har stort sett vært gode. For flere av jord-

1)

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET. 1975=100.

Kilde: IFA-Institut für Wirtschaftsforschung.

1) På dollarbasis.

2) Offisielle eksportpriser.

bruksvarene, f.eks. hvete, kan en allerede nå registrere svært gode avlinger, og for de fleste andre jordbruksvarer er utsiktene gode. På denne bakgrunn er det naturlig at prisene på de aller fleste jordbruksvarene nå tenderer nedover. For enkelte varer, f.eks. kaffe og kakao, er det blitt registrert ganske sterke prisfall de siste månedene.

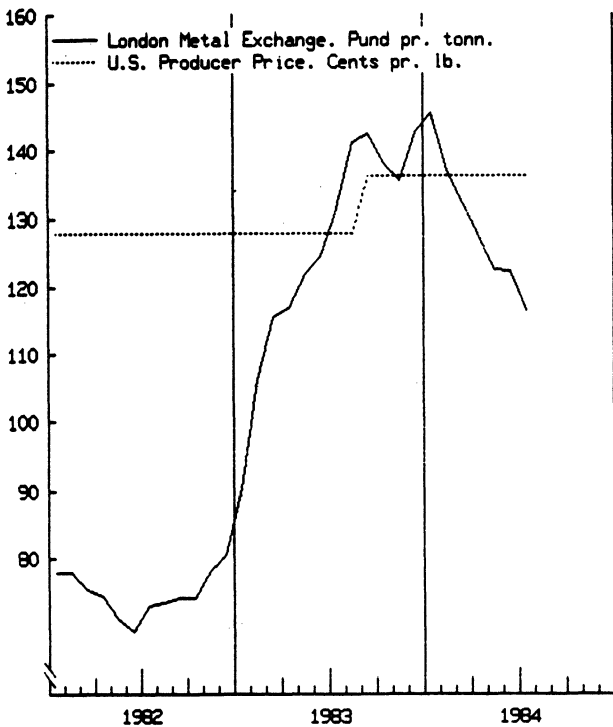
Råvareprisene regnet i dollar gir ikke alltid et helt dekkende bilde av utviklingen på råvaremarkedet. Dollaren har steget sterkt i verdi sammenlignet med nesten alle andre valutaer, og utviklingen av råvareprisene notert i dollar kan derfor for en rekke råvarer gi et skjevt bilde av utviklingen på verdensmarkedet for disse varene. Dette gjelder særlig for råvarer som i relativt liten grad konsumeres i USA. Alt i alt har USA en tid hatt en synkende andel av verdens industriproduksjon og en tilsvarende avtakende betydning som råvarekunde.

Dette gjelder blant annet de fleste metaller, for eksempel kobber: I 1983 avtok USA 26 prosent av samlet kobberproduksjon, mens de tilsvarende andeler for Vest-Europa og Japan var henholdsvis 30 prosent og 18 prosent. Blant de viktigste metallene er det bare aluminium som forbrukes i større kvanta i USA enn i Vest-Europa.

Regnet i pund har råvareprisene bare vist svak eller ingen nedgang. Economist's råvareprisindeks på pundbasis viste således bare en utflating i råvareprisene i første halvår 1984 etter den sterke stigningen i 1983, mens den samme indeksen på dollarbasis viste markert nedgang utover våren og sommeren i år.

Men uansett om en regner råvareprisene i pund eller dollar har tendensen vært klart svakere hittil i år enn i fjor. For råmetaller er prisutviklingen blant annet påvirket av de høye rentesatsene, som bremser etterspørselen etter råvarer til lagring. I

INDEKSER FOR ALLUMINIUMSPRISER. 1979=100

Kilde: World Metal Statistics, august 1984.

tillegg kommer at konjunkturoppgangen i Vest-Europa er uvanlig svak, og at konjunkturutsiktene i USA er usikre.

Fra norsk synspunkt har utviklingen av aluminiumsprisene spesiell interesse. Prisene på aluminium ved London Metal Exchange steg fra om lag 600 pund pr. tonn ved inngangen til 1983 til en topp på om lag 1 100 pund i januar i år. Deretter satte en kraftig nedgang inn, og i juli hadde aluminiumsprisene kommet ned på om lag 880 pund (månedsgjennomsnitt), til tross for betydelig nedgang i pundkursen. Også sinkprisene har falt kraftig, prisene passerte toppen først i månedsskiftet mai/juni, men falt så meget sterkt i de følgende to ukene - fra om lag 800 pund til 620 pund. Prisene på de fleste andre metaller har også snudd nedover, men nedgangen har vært svakere enn for sink og aluminium.

På noe lengere sikt blir prisutviklingen for både industriråvarer og jordbruksvarer påvirket av teknologiske forbedringer. I tillegg virker de store valuta- og gjeldsproblemene i mange utviklingsland - som representerer et stort vekstpotensial for rå-

vareetterspørselen - bremsende på samlet råvareetterspørsel og dermed på prisutviklingen. Utsiktene til avtakende produksjonsvekst i de fleste industriland peker mot fortsatt svak utvikling i råvareprisene.

1) HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung, Hamburg.

SVERIGE: AVTAKENDE VEKSTTAKT, MEN FORTSATT KLAR OPPGANG

Svensk økonomi er fortsatt preget av virkningene av devalueringen på 16 prosent høsten 1982, som bedret næringslivets internasjonale konkurransevne betydelig. Bedringen i konkurransevnen har hittil blitt opprettholdt både fordi myndighetene gjennom en stram økonomisk politikk har klart å begrense prisvirkningene av en så sterk devaluering, og fordi produktiviteten i svensk industri har bedret seg meget. Økningen i produksjon og etterspørsel er fortsatt sterkere enn i de fleste andre OECD-land, selv om veksttaket ser ut til å ha avtatt noe utover våren og sommeren i år. Arbeidsløsheten er moderat etter internasjonal målestokk. Samtidig er prisstigningstakten i nedgang.

Det så i vår ut til å være fare for at prisstigningen skulle skyte ny fart etter at lønnsoppgjøret i april ga forholdsvis store tillegg. Men som nevnt i juliutgaven av Konjunkturtendensene satte regjeringen da i verk en rekke tiltak for å dempe prisstigningen (se Konjunkturtendensene for juli 1984, side 32). Finanspolitikken har gradvis blitt strammet til, og også pengepolitikken er etterhvert blitt strammere; samlet utlånsvekst fra banker og finansselskaper er begrenset til 4 prosent i år, og det er også satt trangere grenser for veksten i pengemengden. Denne politikken har bremset veksten i den innenlandske etterspørselen.

S v e r i g e. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent.

	1983	1984		1985	
		FD 1)	OECD 2)	FD 1)	OECD 2)
Privat konsum	-1,6	0,3	1/2	0,8	1
Offentlig konsum	0,9	1,0	1	0,5	1 1/4
Investeringer i fast real- kapital	-1,1	3,5	3 1/4	1,5	3 3/4
Eksport	11,5	7,4	8	4,0	5 1/2
Import	1,6	6,5	6	5,0	5
Bruttonasjonalprodukt	2,3	2,8	3 1/4	1,8	2 1/2

1) De svenske finansdepartementet og Konjunkturinstitutet. (Reviderad Nationalbudget, April 1984.)

2) OECD Economic Outlook, Juli 1984.

Konjunkturoppgangen i Sverige har i høy grad vært eksportledet, og fra 1982 til 1983 steg volumet av vare- og tjenesteeksporten med hele 11,5 prosent, mens importen bare økte med 1,6 prosent. I første kvartal i år fortsatte vareeksporten å stige i høyt tempo, men utover våren og sommeren, og særlig da i juli, viste eksporten en viss svikt etter sesongkorrigerte oppgaver. Det samme gjaldt eksportordrene. Likevel lå verdien av vareeksporten (utenom skip og olje) hele 21 prosent høyere i de sju første månedene av 1984 enn i samme periode året før.

Den noe svakere eksportutviklingen i de senere månedene kan henge sammen med den avdempingen i veksten som har funnet sted i Vest-Europa - blant annet som følge av omfattende streiker i viktige avtakerland for svensk eksport. I den grad produksjonsvikten i Vest-Europa har vært streikebetinget, er det sannsynlig at eksporten vil kunne ta seg noe opp igjen senere på året.

For hele 1984 ventet Finansdepartementet i vår (Reviderad Nationalbudget, april 1984) en vekst i vare- og tjenesteeksporten på 7,4 prosent regnet i volum og en importstigning på 6,5 prosent. OECD var i juli noe mer optimistisk når det gjelder utenriksøkonomiens bidrag til produksjonsutviklingen i Sverige i år, med

en ventet eksport- og importvekst på henholdsvis 8 prosent og 6 prosent.

Utviklingen i svensk eksport neste år vil bl.a. avhenge av utfallet av høstens lønnsforhandlinger. Men som nevnt i juliutgaven av Konjunkturtendensene regner en med at den innenlandske etterspørselen etter hvert vil gi sterkere vekstimpulser, mens vekstimpulsene fra utenlandsetterspørselen ventes å avta som følge av gradvis synkende veksttakt i Sveriges viktigste eksportmarkedsland. Videre ventes øking i innenlandsetterspørselen å ville slå ut i en betydelig importstigning.

Industribedriftenes investeringsplaner peker mot en volumøkning i industriinvesteringene på 10-15 prosent fra 1983 til 1984, men med utgangspunkt et rekordlavt nivå. Foreløpige plantall tyder på at industriinvesteringene vil fortsette å stige også i 1985, men svakere enn året før. Samlete investeringer i fast realkapital vil etter Finansdepartementets aprilprognoser stige med 3,5 prosent i 1984 og 1,5 prosent i 1985. OECD ventet i juli omtrent samme investeringsvekst som det svenske Finansdepartementet for 1984 (3 1/4 prosent), mens prognosene for 1985 var betydelig mer optimistiske (3 3/4 prosent). Den forholdsvis optimistiske OECD-prognosen for investeringene i 1985 kan til en viss grad henge sammen

med at OECD's eksportprognoser både for 1984 og 1985 er noe mer optimistiske enn de svenske myndighetenes prognoser; investeringsoppsvinget er i første rekke er resultat av høy kapasitetsutnyttning og god fortjenesteutvikling i eksportindustrien.

Det private konsumet gikk ned 1,6 prosent i 1983, men ventes å stige med 0,3 prosent og 1/2 prosent i 1984 etter henholdsvis svenske aprilprognoser og OECD's juliprognoser. Utviklingen av detaljomsetningen hittil i år tyder ikke på noe klart omslag oppover i konsumetterspørselen ennå. For 1985 venter både de svenske myndigheter og OECD en litt sterkere - men fortsatt svært moderat - konsumvekst (henholdsvis 0,8 prosent og 1 prosent).

Etter disse prognosene vil det være innenlandsetterspørselen som skaper produksjonsveksten i 1985; etter Finansdepartementets prognoser vil utenriksøkonomien gi negative vekstimpulser og etter OECD's prognoser bare svakt positive. I begge årene vil importøkningen være forholdsvis høy - rundt 5-6 prosent etter begge prognoser. Regnet i verdi lå vareimporten (utenom olje og skip) hele 16 prosent høyere i de sju første månedene i år enn i samme periode i fjor.

På denne bakgrunn kan det ventes en noe svakere vekst i bruttonasjonalproduktet i 1985 enn i 1984, 1,8 prosent og 2,5 prosent etter henholdsvis Finansdepartementets og OECD's prognoser. Industriproduksjonen ventes å øke med 5-6 prosent både i 1984 og 1985 (OECD's juliprognoser). Den steg svært sterkt utover høsten i fjor, men veksttakten har avtatt noe i 1984. Industriproduksjonen nådde rekordnivå i 2. kvartal - 1 prosent høyere enn den tidligere toppen i 1. kvartal 1975.

Fra høsten 1982 til slutten av 1983 var det nesten utelukkende eksportetterspørselen som lå bak den ekspanderende produksjonen, men i de siste månedene har veksten i eksportetterspørselen som nevnt avtatt noe, mens ordretilgangen fra hjemmemarkedet har tiltatt. Etter Statistiska Centralbyråns konjunkturbarometer for juni å dømme venter industribedriftene

fortsatt ekspansjon både i 3. og 4. kvartal. Det er verkstedindustrien som har hatt den største produksjonsøkningen hittil i år, og det er også denne industrigrenen som vurderer fremtidsutsiktene mest optimistisk.

Produksjonsutviklingen for viktige industrigrupper. Volumendring i prosent.

	2. kv. 84	jan-jun 84
	1. kv. 84	jan-jun 83
	(sesong-	
	korrigert)	
<u>Hele industrien</u> ..	1	8
Trevareindustri ..	-2	3
Treforedlingsindustri	2	6
Kjemisk industri		
m.m.	-1	9
Jord- og stenvareindustri	-3	3
Primær metallindustri	9	10
Verkstedsind.		
utenom skipsverft	1	12

Hittil har prisstigningstakten gått noe ned; mens konsumprisene ved utgangen av 1983 steg med 10 prosent årlig rate, har stigningstakten i sommermånedene i år ligget på 7-8 prosent. Det er godt håp om å begrense prisstigningen for året under ett til 6 prosent. Dette er en lav prisstigning sett på bakgrunn av prisutviklingen i foregående 10-årsperiode, men adskillig høyere enn målsettingen for 1984 (en stigning i konsumprisene på 4 prosent), og fortsatt klart høyere enn gjennomsnittet for OECD-landene (5,3 prosent på årsbasis i juni).

Sysselsettingen fortsetter å øke. Etter Statistiska Centralbyråns arbeidskraftundersøkelse i august, var det da sysselsatt 55.000 flere personer enn ett år tidligere. Selv om etterspørselen etter arbeidskraft har økt, henger den positive syssel-

settingsutviklingen i første rekke sammen med arbeidsmarkedstiltak. Arbeidsløsheten har stort sett vært i nedgang siden i fjor høst, men endret seg lite i løpet av sommermånedene i år. I august var arbeidsløshetsprosenten 3,4 etter SCB's arbeidskraftundersøkelse.

STORBRIANNIA: SVIKT SOM FØLGE AV STREIK I KULLGRUVENE

I Storbritannia har etterspørsels- og produksjonsutviklingen i første halvår vært sterkt påvirket av gruvearbeiderstreiken. Det direkte produksjonstapet som følge av streiken er av NIESR (National Institute of Economic and Social Research) beregnet til 1/2 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1. kvartal og 1 1/2 prosent i 2. kvartal. På etterspørselssiden er særlig veksten i det private konsumet og lagerutviklingen blitt påvirket av streiken. I tillegg kommer de indirekte virkningene på produksjon og etterspørsel, som er vanskelige å beregne.

Den underliggende konjunkturten- densen synes imidlertid fortsatt å peke oppover. Etter NIESR's anslag steg bruttonasjonalproduktet med 0,2 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år - til tross for gruve- streiken - men gikk ned med 0,7 pro- sent i 2. kvartal. Arbeidsløsheten er

høy og fortsatt i oppgang; i august var arbeidsløshetsprosenten 12,6.

For hele 1984 ventet NIESR i sin augustoversikt en stigning i brutto- nasjonalproduktet på 1,9 prosent fra året før, mot 2,5 prosent fra 1982 til 1983. NIESR's augustprognoser for 1984, som forutsetter at gruve- arbeiderstreiken avsluttes i 3. kvar- tal i år, er uendret fra mai og inne- bærer en noe lavere vekst enn OECD's juliprognose (2,5 prosent). For 1985 er NIESR derimot betydelig mer opti- mistisk enn OECD; fra 1984 til 1985 venter NIESR at totalproduksjonen vil stige med vel 3,1 prosent. Dette er en betydelig oppjustering av mai- anslaget (2,3 prosent) og også betyde- lig høyere enn OECD's juli-prognose (2 1/4 prosent).

Drivkraften bak oppgangen i Stor- britannia, som tok til å skyte fart fra begynnelsen av 1983, var gjennom hele fjoråret i første rekke den betydelige veksten i den private kon- sumetterspørsel; fra 1982 til 1983 steg volumet av det private konsumet med nesten 4 prosent. Konsumøkningen var i hovedsaken sparefinansiert; for- brukernes realinntekter steg bare svakt. Synkende rente og bedret kredittilgang kan ha bidratt til den sterke nedgangen i spareraten, som falt fra 14 1/2 prosent i 1980 - den høyeste spareraten som er registrert i fredstid - til 8 1/2 prosent i 1983 - den laveste spareraten på over 10 år.

For 1984 er det ventet en moderat

S t o r b r i t a n n i a. Bruttonasjonalproduktet og utvalgte hovedkomponenter. Volumendring fra året før. Prosent.

	1983		1984		1985	
	OECD 1)	NIESR 2)	OECD 1)	NIESR 2)	OECD 1)	NIESR 2)
Privat konsum	3,9	3,9	2 1/2	1,9	2 1/2	2,9
Investeringer i fast real- kapital	4,7	5,1	5	8,0	4 3/4	2,3
Eksport	0,8	0,8	5 1/4	6,2	4 1/4	4,1
Import	5,0	5,0	6 1/4	8,5	5 1/2	3,1
Bruttonasjonalprodukt	3,1	2,5	2 1/2	1,9	2 1/4	3,1

1) OECD Economic Outlook, Juli 1984. 2) National Institute Economic Review, August 1984.

økning i spareraten, samtidig som lønnsstigningstakten neppe vil endre seg mye. Vekstimpulsene fra det private konsumet vil - etter NIESR's prognoser - derfor ikke bli så sterke som året før; fra 1983 til 1984 ventes det private konsumet å stige med 1,9 prosent (mot 1,6 prosent etter NIESR's mai-prognose og 2 1/2 prosent etter OECD's juli-prognose). Etter volumet av detaljomsetningen å dømmе viste det private konsumet ingen markert endring i løpet av perioden april-juli, men det økte med en årlig rate på 2,4 prosent fra 4. kvartal i fjor til 2. kvartal i år etter sesongkorrigerte oppgaver, og lå i juli 3,9 prosent høyere enn et år tidligere.

Som nevnt i juli-utgaven av Konjunkturtrendensene ser det ut til at drivkreftene bak oppgangen i Storbritannia kan være i ferd med å skifte tyngdepunkt. Etter NIESR's oppfatning er det ikke tvil om at industriinvesteringene vil stige kraftig fra 1983 til 1984, etter en nedgang på 5-6 prosent året før. Konjunkturbarometerundersøkelser peker mot en stigning på 12 prosent, men med utgangspunkt i den forholdsvis sterke produksjonsveksten i industrien (5-6 prosent) gjennom 1983 og rikelig likviditetstilgang venter NIESR en enda sterkere stigning i industriinvesteringene (vel 15 prosent). Dette er bakgrunnen for en kraftig oppjustering av instituttets prognoser for veksten i samlede investeringer i fast realkapital fra 1983 til 1984 - fra 3,8 prosent i mai til 8,0 prosent i august. OECD ventet i juli en investeringsvekst på 5 prosent. En nedgang i veksttakten for det private konsumet i 1984 vil således - etter NIESR's siste prognoser - bli motvirket av økt stigningstakt for investeringene.

Samtidig venter NIESR - som i mai - at de negative bidragene fra utenriksøkonomien vil bli betydelig svakere i 1984 enn i 1983, blant annet fordi produksjonsveksten i Vest-Europa - som er betydelig viktigere for britisk eksport enn produksjonsveksten i USA - av NIESR ventes å bli sterkere fra 1983 til 1984 enn året før. Etter NIESR's siste prognoser vil volumet av vare- og tjenesteeksporten stige med hele 6,2 prosent fra 1983 til 1984,

mot bare 0,8 prosent året før. Men ettersom industriinvesteringene er spesielt importkrevende, vil importen av varer og tjenester stige enda sterkere - med hele 8,5 prosent (mot 5 prosent året før).

For 1985 antar NIESR som tidligere nevnt at Storbritannia vil få sterkere produksjonsvekt enn året før, i motsetning til de fleste andre OECD-land. Det er det private konsumet som ventes å bidra mest, bl.a. som følge av sterkere nominell stigning i personlig disponible inntekter (9,7 prosent, mot 8,5 prosent året før). Alt i alt antar NIESR at det private konsumet vil stige med 2,9 prosent. Også OECD forutsetter en ganske betydelig konsumvekst (2,5 prosent), men NIESR går også ut fra at utviklingen i utenriksøkonomien - i motsetning til året før - vil gi positive vekstbidrag i 1985. Riktignok ventes en noe svakere eksportvekst (4,1 prosent) i 1985 enn i 1984, men veksttakten i importen antas å ville gå enda sterkere ned - til bare 3,1 prosent. Denne prognosen grunnis blant annet med at oljeimporten - som var høy i 1984 som følge av kullgruvestreiken - vil synke betydelig i 1985. Men i første rekke ventes importveksten å gå ned som følge av at den uvanlig sterke stigningen i importen av industrivarer til investeringsformål neppe vil fortsette i 1985.

Driftsbalansen overfor utlandet viste i 2. kvartal i år underskudd for første gang på 4 år, i første rekke fordi oljeimporten økte sterkt som følge av streiken i gruvene. Oljeimporten vil bli redusert igjen så snart streiken slutter. NIESR venter at utenriksregnskapets driftsside vil vise noenlunde balanse både for hele 1984 under ett og for 1985, etter overskudd på nesten 3 milliarder pund i 1983.

Prisstigningen er fortsatt forholdsvis moderat; konsumprisindeksen har gjennom hele første halvår ligget vel 5 prosent høyere enn et år tidligere. I juli lå den 4,5 prosent høyere enn i samme måned i fjor. Det er ventet at prisstigningstakten vil øke litt i annet halvår - ikke som følge av sterkere lønnsstigning, men fordi importprisene og pantegjelds-

rentene forutsettes å ville stige noe sterkere enn i første halvår. For prisutviklingen neste år vil mye avhenge av utfallet av de omfattende lønnsforhandlingene som nettopp er påbegynt. Den store arbeidsløsheten vil isolert sett kunne være en begrensende faktor for lønnsutviklingen, mens en kraftig økning i selskapsfortjenestene vil trekke i retning av sterkere lønnsstigning. NIESR forutsetter at gjennomsnittslønnen fortsatt vil øke med en årlig rate på 7 1/2-8 prosent. Under denne forutsetning ventes uendret, eller i høyden svakt økende, prisstigningstakt neste år.

VEST-TYSKLAND: STREIKEBETINGET NEDGANG FØLGES AV KRAFTIG OPPGANG

Vest-tysk økonomi var i annet kvartal preget av virkningene av streik og lock-out i verkstedsindustrien og grafisk industri i mai og juni. Dette kommer klart til uttrykk i de månedlige sesongkorrigerte økonomiske indekstallene for juni. Således gikk både industriproduksjonen, volumet av ordreinngangen til industrien og verdien av vareeksporten ned med 9

prosent bare fra mai til juni. Detaljomsetningsvolumet gikk ned med 9 prosent fra april til juli etter foreløpige oppgaver. Storparten av konsumsvikten kom i juli. IFO-instituttets indeks for næringslivets konjunkturvurdering tok til å gå ned allerede i mars, da det ble klart at en kunne stå overfor omfattende uro på arbeidsmarkedet i månedene fremover; fra februar til juni falt denne indeksen med 16 prosent.

Etter oppgaver fra DIW-instituttet 1) var tapet av arbeidsdager som følge av streik og lock-out det største som har forekommet i Vest-Tyskland etter krigen; den 50-dager lange streiken for kortere arbeidsuke omfattet 450 000 arbeidere, og industriproduksjonen gikk ned med 4,5 prosent fra 1. til 2. kvartal etter sesongkorrigerte oppgaver, eller med en årlig rate på nærmere 20 prosent.

Også andre deler av næringslivet, bl.a. transportsektoren og engros-handelen, hadde store produksjonstap. Etter DIW's anslag gikk bruttonasjonalproduktet ned med mellom 0,5 prosent og 1 prosent i volum i samme tidsrom. Etter foreløpige regnskaps-tall fra Økonomidepartementet, som nettopp er offentliggjort, var ned-

V e s t - T y s k l a n d. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent

	1983	1984		1984 I	1984 II	1985	
	OECD 1) DIW 2)	OECD	DIW	DIW	DIW	OECD	DIW
Privat konsum	1,0	1 1/4	1	0	2	1 1/4	1,5
Offentlig konsum	-0,2	1/4	0,5	-0,5	1,5	1/2	0,5
Investeringer i fast real- kapital	2,9	5 1/2	5	5,5	4,5	3 3/4	3
Eksport	-0,9	8 1/4	8,5	7,5	9	7	4
Import	0,8	6 3/4	6,5	7,5	6	4 1/2	4
Bruttonasjonalprodukt.....	1,3	3	3	2,5	3,5	2 3/4	2

1) OECD Economic Outlook, Juli 1984

2) Economic Bulletin, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin, September 1984

gangen på hele 1,5 prosent etter sesongkorrigererte oppgaver. På etterspørselssiden falt nedgangen trolig i første rekke på det private konsumet (særlig bilkjøpene) og på eksporten.

Både myndighetene og DIW antar at etterspørsel og produksjon vil vise uvanlig sterk stigning igjen gjennom annet halvår. Foreløpige, men sesongkorrigererte, indikatorer for juli peker i denne retning; jultallene for industriproduksjonen, volumet av ordreinngangen til industrien, verdien av vareeksporten og verdien av vareimporten lå da henholdsvis 14 prosent, 11 prosent, 13 prosent og 6 prosent høyere enn i juni. IFO-indeksen for næringslivets konjunkturvurdering steg med 7 prosent fra juni til juli. Mens myndighetene har nedjustert sine prognoser for volumveksten for bruttonasjonalproduktet i hele 1984 fra 3 til 2,5 prosent, antar DIW at det ikke vil være nødvendig med noen nedjustering, men holder fast ved sin opprinnelige prognose på en vekst på 3 prosent i bruttonasjonalproduktet fra 1983 til 1984.

Når det gjelder de økonomiske virkningene av de nye arbeidsavtalene som er inngått, er DIW også optimistisk. Under henvisning til erfaringer fra tidligere arbeidskonflikter mener instituttet at "investeringsklimaet" ikke vil bli påvirket, og det private konsumet vil trolig øke "fordi usikkerheten om arbeidstakernes fremtidige inntekter nå er borte". Ekstrakostnadene ved den reduksjon av arbeidstiden som den nye avtalen innebærer vil være "ganske beskjeden", og avtalen synes dessuten ikke å være helt entydig ("the arrangement leaves considerable scope for interpretation").

DIW mener at produksjonstapet som følge av arbeidskonflikten vil kunne begrenses til 1/4 prosentenhet for industrien alene for hele året og enda mindre for hele bruttonasjonalproduktet. Avrundet til nærmeste halve prosentenhet vil derfor volumveksten i bruttonasjonalproduktet fra 1983 til 1984 fortsatt bli 3 prosent under DIW's forutsetninger.

En fortsatt sterk økning av verdenshandelen i månedene fremover inngår blant disse forutsetningene. Uten-

landsetterspørselen vil etter DIW's prognoser fremdeles gi sterke vekstimpulser til tysk økonomi i resten av 1984; eksporten vil fortsatt bli stimulert av økende investeringsaktivitet i andre industriland og en sterk internasjonal konkurranseposisjon for tysk industri, blant annet som følge av høy dollarkurs.

Som nevnt i tidligere utgaver av Konjunkturtendensene er finanspolitikken - som tar sikte på å redusere det store underskuddet på statsbudsjettet - fortsatt stram og bremser produksjonsveksten. Offentlige kjøp av varer og tjenester er nå beskåret til et nivå som innebærer praktisk talt nullvekst regnet i volum, og en rekke avgifter i sosialsektoren er forhøyet, blant annet pensjonistenes avgifter til sin egen sykeforsikring.

Oppgangen i Vest-Tyskland startet for om lag 1 1/2 år siden med vekstimpulser fra det private konsumet og fra næringslivets investeringer, som ble stimulert av midlertidige subsidier. Senere ble utenlandsetterspørselen en viktig vekstfaktor. Stigningen i konsumet var sparefinansiert og presset spareraten ned på et lavt nivå. Subsidiene til investeringene i maskiner og utstyr opphørte ved utgangen av 1983, og subsidiene til investeringer i bygg og anlegg vil opphøre ved utgangen av 1984. Likevel ventes det at kapasitetsutnyttning og fortjenesteutvikling nå har kommet opp på et så høyt nivå at investeringene i fast realkapital vil øke både i 1984 og i 1985, men med avtakende stigningstakt.

Veksten i det private konsumet vil bli svak i begge årene. DIW venter at lønnsstigningen vil forsterke seg litt både som følge av en liten økning i sysselsettingen og som et resultat av de siste lønnsavtalene som nettopp er inngått. Etter DIW's prognoser vil privat disponibel inntekt stige med 4 prosent fra 1984 til 1985, mens stigningstakten for konsumprisene gradvis vil avta gjennom 1984 til en rate på bare 2,5 prosent ved utgangen av året og holde seg på dette nivået gjennom 1985. Under forutsetning av at spareraten ikke endres, vil dette gi en økning i det private konsumet på 1,5 prosent i 1985, mot 1 prosent i 1984.

DIW forutsetter at økningen i verdenshandelen vil bli svakere i 1985 (+ 4 prosent, mot + 6 prosent i år), og at stimulansene til vesttysk vareeksport fra økt investeringsaktivitet i utlandet og lageroppbyggingen der ikke vil bli så sterk som i 1984. DIW antar - atskillig mindre optimistisk enn OECD (se tabellen) - at eksporten av varer og tjenester vil øke med 4 prosent i volum i 1985, mot 8,5 prosent i år. På den annen siden vil også stigningstakten i importen gå betydelig ned - til rundt 4 prosent. DIW's prognoser for utenriksøkonomien innebærer med andre ord at den ikke lenger vil gi vesentlige vekststimulanser til økonomien i 1985.

DIW's prognoser for de ulike etterspørselskomponenter innebærer en vekst i bruttonasjonalproduktet på litt under 2 prosent fra 1984 til 1985. Dette er noe mindre enn etter OECD's juliprognose (2 3/4 prosent). Industriproduksjonen vil etter DIW's prognoser stige med 2,5 prosent (OECD: 3 prosent) etter en økning på 4 prosent året før (OECD: 3 3/4 prosent). Dette innebærer en sterk nedgang i stigningstakten for industriproduksjonen gjennom 1985.

DIW venter at sysselsettingen gjennomgående vil ligge på et høyere nivå i 1985 enn i 1984, men gjennom 1985 vil forholdene på arbeidsmarkedet forverre seg igjen, og for tredje år på rad ventes arbeidsløshetsprosenten å holde seg over 9, til tross for ubrutt produksjonsstigning.

1) Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin

FRANKRIKE: SVAK VEKST OG STIGENDE LEDIGHET

I Frankrike er veksten i produksjon og etterspørsel fortsatt svak. Det er fremdeles utenlandsetterspørselen som gir de sterkeste vekstimpulsene, men det er ventet at de etterhvert vil avta noe, samtidig som innenlandsetterspørselen, og da særlig investeringssetterspørselen, vil ta seg

noe opp.

Frankrike. Bruttonasjonalproduktet og utvalgte hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent.

	1983	1984	1985
Privat konsum	1/4	1/4	3/4
Investering i fast realkapital	-1/7	1/2	2
Eksport	3,9	5	4 1/4
Import	-0,5	2 1/2	3 1/2
Bruttonasjonalprodukt	0,7	1 1/4	1 3/4

Kilde: OECD Economic Outlook, Juli 1984.

Etter de siste oppgavene fra det franske statistiske sentralbyrået INSEE endret bruttonasjonalproduktet seg lite i første halvår; en volumøkning på 0,9 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år ble fulgt av en liten nedgang i det følgende kvartal. Etter OECD's juliprognoser vil bruttonasjonalproduktet øke med 1 1/4 prosent fra 1983 til 1984 etter en oppgang på 0,7 prosent året før. INSEE venter - etter de siste prognosene som nylig er offentliggjort - en litt sterkere vekst (1,4 prosent).

Industriproduksjonen har holdt seg temmelig stabil hittil i år; etter en svak stigning fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år var den uendret i 2. kvartal. I juni lå industriproduksjonen 1,6 prosent høyere enn ett år tidligere. Arbeidsløsheten er i fortsatt oppgang; i juli var hele 10,3 prosent av arbeidsstyrken registrert som ledig mot 9,3 prosent i desember i fjor. Samtidig har tallet på ledige plasser gått sterkt ned. Den nye franske regjeringen har varslet nye investeringsstimulanser, skattelette for næringslivet, samt oppmyking av priskontrollen og av reglene for nyetableringer. Likevel er ordreutviklingen fortsatt svak, og konjunkturbarometerundersøkelser tyder på at pessimismen i næringslivet ikke avtar. Mye tyder på at næringslivet - trolig med rette - venter at en fortsatt kom-

promissløs antiinflasjonspolitik i hvertfall på kort sikt vil virke sterkt begrensende på den økonomiske veksten.

Med den moderate lønnsøkningen som ble avtalt mellom partene på arbeidsmarkedet tidligere i år er det grunn til å tro at forbrukernes disponible realinntekt ikke vil øke i det hele tatt fra 1983 til 1984. Men myndighetene venter likevel en svak stigning i det private forbruket som følge av nedgang i spareraten. En litt sterkere konsumstigning ventes neste år. Kapasitetsutnyttningen er fortsatt forholdsvis lav, men myndighetene venter likevel at de private investeringene vil ta seg noe opp, både som følge av stimuleringsiltak, og fordi en god del av realkapitalen er foreldet. Økt import av kapitalvarer i de siste månedene kan tyde på at en slik fornyelse er igang.

Alt i alt er det - med fortsatt stram økonomisk politikk - grunn til å vente bare svak vekst både i 1984 og 1985. Etter OECD's prognoser vil bruttonasjonalproduktet stige med 1 3/4 prosent fra 1984 til 1985. Investeringene ventes å gi noe sterkere vekstimpulser i 1985 enn året før, og også den private konsumetterspørselen vil som nevnt kanskje kunne ta seg litt opp. Men veksttakten vil - etter OECD's juliprognoser - holde seg moderat både for investeringsetterspørselen og den private konsumetterspørselen (henholdsvis 2 prosent og 3/4 prosent regnet fra året før). Blant annet som følge av økt import av investeringsvarer ventes utenriksøkonomien å bidra noe mindre til produksjonsveksten i 1985 enn året før.

Myndighetenes bremsepolitikk har bidratt til å gjøre det største problemet i fransk økonomi og samfunns- liv, nemlig den store og økende arbeidsløsheten, enda mer fremtredende. OECD venter at over 11 prosent av samlet arbeidstyrke vil være uten arbeid ved utgangen av 1985, dersom ikke nye arbeidsmarkedstiltak blir satt i verk. På den annen side har bremsepolitikken bidratt til å senke inflasjonsraten betydelig, og OECD regner med at prisstigningstakten i Frankrike vil ha kommet ned på OECD's gjennomsnitt ved slutten av neste år.

Det er imidlertid liten sjanse for at det kvantitative mål for stigningen i konsumprisindeksen gjennom 1984 (5 prosent fra desember 1983 til desember 1984) vil bli oppfylt; dette ville innebære en prisstigning på bare 0,6 prosent fra juli til desember i år. Men bedringen gjennom de siste to årene har likevel vært betydelig; i juli var konsumprisindeksen 7,5 prosent høyere enn et år tidligere, mens prisstigningstakten fra 1981 til 1982 var hele 12 prosent og fra 1982 til 1983 9 prosent.

Også utenriksøkonomien har vist en mer gunstig utvikling. Verdien av vareeksporten lå i tremånedersperioden mai-juli 33 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode, mens importen steg med 18 prosent. Handelsbalansen viste i første halvår et underskudd på 22,4 milliarder francs, mot 36,6 milliarder i samme periode i fjor. Men bedringen er trolig altfor liten til at regjeringens målsetting for hele 1984 - et underskudd på maksimum 25 milliarder francs - vil kunne nås.

USA: AVTAKENDE, MEN FORTSATT STERK PRODUKSJONSVEKST

I USA fortsetter konjunkturoppgangen i forholdsvis høyt tempo, men tegnene på en demping av etterspørselsveksten blir stadig klarere. Likevel er produksjonsstigningen fortsatt sterk.

Volumøkningen i bruttonasjonalproduktet ble hele 7,6 prosent fra 1. til 2. kvartal (sesongkorrigert årlig rate) i år, men den var likevel betydelig svakere enn i foregående kvartal (10,1 prosent). For året 1984 under ett har den amerikanske regjeringen oppjustert sin prognose for veksten i bruttonasjonalproduktet fra 5,9 prosent til 7,2 prosent. Myndighetenes oppjustering er basert på veksten i første halvår, som ble sterkere enn ventet, mens prognosene for annet halvår ikke er endret. OECD ventet i juli en vekst på 6 prosent i bruttonasjonalproduktet fra 1983 til 1984.

Etter OECD's prognoser vil det

U S A. Bruttonasjonalproduktet og utvalgte hovedkomponenter. Volumendring fra foregående periode. Sesongkorrigerte årlige prosenttrater.

	1983	1984	1985	1983	1984	1985	1983	1984	1985
				II	I	II	I	II	
Privat konsum	4,2	5 1/2	3 1/4	5,2	6	5	3	2 1/2	
Offentlige utgifter ...	0,5	1/4	2 3/4	0,9	-1 1/4	2 1/2	3	2 1/2	
Private investeringer .	8,4	13 1/4	2 1/2	21,2	14 1/2	3 3/4	1 1/2	3	
Eksport	-5,8	5 1/2	4 1/2	5,8	6	4 1/4	4 1/4	4 1/2	
Import	7,2	20 3/4	7 3/4	23,0	26	9	8 1/4	5 1/4	
Bruttonasjonalprodukt .	3,4	6	2 1/2	7,5	6 1/2	3 1/4	2 1/2	2 1/2	

K i l d e: OECD Economic Outlook, Juli 1984.

private konsumet - med en volumøkning på 5 1/2 prosent - bidra mest til produksjonsøkningen i 1984, men også de private investeringene i fast realkapital (opp 13 1/4 prosent) vil bidra betydelig. Utviklingen i utenriksøkonomien vil derimot fortsatt bidra negativt til produksjonsveksten, enda eksporten av varer og tjenester, som gikk ned med nesten 6 prosent i fjor, er ventet å vise en omtrent like sterk stigning i år. Men blant annet som følge av at høy dollarkurs gjør importen billigere, har amerikanske bedrifter tappt markedsandeler i betydelig grad. På denne bakgrunn, og som følge av den sterke produksjonsveksten, er importbehovet stort. OECD venter en importvekst på over 20 prosent i 1984.

For 1985 ventes en betydelig svakere vekst i bruttonasjonalproduktet (2 1/2 prosent) enn året før, fortsatt med vekst i det private konsumet (3 1/4 prosent) som den klart viktigste drivkraften; investeringsveksten antas å ville gå drastisk ned - til 2 1/2 prosent. Utviklingen i utenriksøkonomien vil etter OECD's prognoser fortsatt bidra negativt til produksjonsveksten, men på langt nær i samme grad som i 1984.

Som nevnt peker flere økonomiske indikatorer mot betydelig svakere økonomisk vekst i USA i tiden fremover enn i første del av 1984. I juli gikk totalindeksen for de ledende indikatorene - som normalt varsler konjunkturomslag 6-9 måneder på forhånd - ned for annen måned på rad (med 1,3 prosent i juni og 0,8 prosent i juli).

Det er første gang dette har skjedd siden konjunkturbunnen ble passert for 1 3/4 år siden. Blant de enkelte delindeksene som har vist negativ utvikling i det siste er priser for konjunkturfølsomme varer, aksjekurser og ordreserver.

Erfaringene viser at totalindeksen for ledende indikatorer i USA er temmelig pålitelig som varsler av konjunkturomslag. Slik den nå tolkes - i hvert fall av de amerikanske myndigheter - anses likevel en nedgang i indeksen i to måneder som for kortvarig til å varsle en nedgang i konjunktorene vinteren eller våren 1985. Skulle derimot nedgangen i de ledende indikatorene fortsette en eller to måneder til, vil en konjunkturedgang i 1985 fortone seg som sannsynlig - særlig om nedgangen omfatter næringslivets investeringsplaner. Derimot er det - ifølge talsmenn for myndighetene - grunn til å vente at nedgangen i de ledende indikatorer de siste månedene varsler en betydelig svikt i vekst - t a k t e n i amerikansk økonomi.

Etter detaljomsetningen å dømme er veksten i konsumetterspørselen nå avtagende. Verdiindeksen for detaljomsetningen endret seg etter sesongkorrigerte oppgaver lite fra april til juli. Den lå da 9 prosent høyere enn et år tidligere. Tallet på igangsatte private boliger gikk ned med 13 prosent fra mai til juli. Verdien av nye ordrer til industrien, som steg betydelig i 1. kvartal i år, har vist utflating utover sommeren. I juli lå den 2 prosent under marsnivået. Ut-

valgsmålinger peker mot en svært svak verdiøkning i ordretilgangen i august. Ordrene på varige varer ("durables") lå i juli 14 prosent høyere enn et år tidligere regnet i verdi, men 4 prosent lavere enn i mars. Ordretviklingen kan tyde på at OECD's antakelse om en drastisk nedgang i investeringsveksten fra første til annet halvår i år kan vise seg å være realistisk, enda kapasitetsutnyttningen i industri, gruvedrift m.v. økte ytterligere i juli - til 82,5 prosent. Dette er den høyeste kapasitetsutnyttningen på over 4 år.

Utviklingen i utenriksøkonomien har fortsatt å gi negative vekstbidrag utover våren og sommeren. Fra mars til juli steg verdien av vareeksporten med 10 prosent, mens stigningstakten for importen var dobbelt så høy.

Sett på bakgrunn av etterspørselsutviklingen holder veksten i industriproduksjonen seg bemerkelsesverdig godt oppe. Den har vist ubrutt oppgang utover våren og sommeren og lå i tremånedersperioden mai-juli vel 8 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode og - i juli - 11 prosent høyere enn ett år tidligere. Det er i første rekke store ordreserver og kraftig lagerøkning som har bidratt til å holde veksten i industriproduksjonen oppe.

Arbeidsløsheten økte i juli for første gang på 20 måneder. Da var arbeidsløshetsprosenten 7,4, mot 7,0 prosent i juni (sesongkorrigerte oppgaver). Oppgangen i arbeidsløsheten i juli kan henge sammen med at arbeidsløsheten ofte viser store tilfeldige utslag i sommermånedene.

Prisstigningen er fortsatt moderat. I tremånedersperioden mai-juli lå konsumprisindeksen bare 3,2 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode (sesongkorrigert årlig rate), og indeksen for juli lå 4,1 prosent høyere enn et år tidligere.

Den sterke veksten i USA har ført til et stort importbehov, og dette - sammen med høy dollarkurs og tap av markedsandeler - har gitt rekordmessig importøkning. Enda også eksporten økte betydelig, viste underskuddet på handelsbalansen rekordtall - 14,1

milliard dollar - i juli, og kom i de første sju månedene av 1984 under ett opp i 73,8 milliarder dollar, mot 69,4 milliarder for hele 1983. Det var særlig importen av biler, olje, klær, jern- og stålprodukter, telekommunikasjonsutstyr og jordbruksvarer som viste sterk økning. Utviklingen i utenriksøkonomien har ført til sterke krav om proteksjonistiske tiltak.

Det er enighet om at veksten i USA vil avta betydelig utover høsten og vinteren, men det er stor usikkerhet om hvor sterkt den vil avta. Etter de aller mest pessimistiske konjunkturvurderingene ventes til og med et omslag til direkte nedgang i produksjon og etterspørsel. Usikkerheten i vurderingen av konjunkturutviklingen knytter seg blant annet til renteutviklingen, valutakursutviklingen og til de finanspolitiske konsekvenser av høstens presidentvalg. Rentene, som på forhånd lå meget høyt, har fortsatt å stige hittil i år, og sammen med tilstrammingen i pengepolitikken (se aprilutgaven av Konjunkturtendensene) kan renteutviklingen komme til å bremse investeringsvirksomheten.

JAPAN: KONJUNKTUROPPGANG MED INNENLANDSETTERSØRSELEN SOM STADIG VIKTIGERE DRIVKRAFT

Japan er det eneste av de store OECD-landene som klarer å opprettholde en tilfredsstillende produksjonsvekst og relativt lav arbeidsløshet samtidig med moderat prisstigning og overskudd på driftsbalansen overfor utlandet. Bruttonasjonalproduktet steg med 3 prosent i fjor, og OECD ventet i sin julkioversikt en produksjonsvekst på 4 3/4 prosent fra 1983 til 1984. Det er imidlertid tegn til at veksttaket nå er i ferd med å avta noe, og dette er også i tråd med OECD's prognoser; det ventes en betydelig svakere produksjonsstigning i annet enn i første halvår. Men etter prognosene vil produksjonsutviklingen i Japan også i 1985 holde seg godt oppe sammenlignet med andre OECD-land, med en vekst i bruttonasjonalproduktet på 3 3/4 prosent fra året før.

J a p a n. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra foregående periode. Prosent 1)

	1983	1984	1985
Privat konsum	3,3	3 1/2	3 1/4
Offentlig konsum .	2,4	1 1/2	3/4
Investeringer i fast realkapital .	0,2	4	3 1/4
- offentlige	-0,2	0	-3 3/4
- boliger	-4,7	3 1/4	3 1/4
- andre	2,0	6 1/4	6 3/4
Samlet innenlandsk etterspørsel ...	1,5	3 3/4	3 1/4
Eksport av varer og tjenester ...	4,8	12 1/4	6 1/2
Import av varer og tjenester	-4,7	9	4 1/2
Bruttonasjonalprodukt	3,0	4 3/4	3 3/4

1) Sesongkorrigerte årlige rater.

K i l d e: OECD Economic Outlook, Juli 1984.

Industriproduksjonen økte med hele 12 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra tremånedersperioden januar-april til mai-juli, og arbeidsløshetsprosenten, som har vist en svak tendens til økning, var i juni fortsatt så lav som 2,8.

Oppgangen i Japan har hittil vært sterkt eksportledet. Mens eksporten av varer og tjenester steg med 4,8 prosent i volum i fjor etter OECD's julianslag, gikk importen ned med 4,7 prosent. Overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet ventes å bli rekordhøyt i år - hele 30 milliarder dollar, mot 20 milliarder dollar ifjor. For neste år venter OECD at driftsoverskuddet vil øke ytterligere - til 36 milliarder dollar.

Importnedgangen i 1983 hadde blant annet sammenheng med den svake investeringsutviklingen. For 1984 venter OECD en betydelig stigning i importen av varer og tjenester, 9 prosent regnet i volum. Som nevnt i juli-utgaven av Konjunkturtenkningen har en viss liberalisering av valuta- og tollreguleringene nå funnet sted. Det ventede importomslaget oppover har trolig i noen grad sammenheng med

handelsliberaliseringen, men må også ses på bakgrunn av at veksten i den innenlandske etterspørselen antas å ville stige noe - fra 1,5 prosent i 1983 til 3 3/4 prosent i 1984. Dessuten spiller det inn at kursen på yen har steget en del fra det svært lave nivået i 1982. Men den antas fortsatt å være betydelig undervurdert.

Tegnene til at også den innenlandske etterspørselen er i ferd med å bli en viktig drivkraft bak produksjonsutviklingen blir stadig tydeligere. Særlig gjelder dette investeringsetterspørselen; etter sesongkorrigerte oppgaver steg verdien av nye ordrer på maskiner til næringslivet meget sterkt fra 1. til 2. kvartal. OECD venter en vekst i de private investeringene i fast realkapital 3-4 prosent både i 1984 og 1985, etter stagnasjon i 1983.

En forsterkning av den innenlandske etterspørselen kan på lengre sikt vise seg å være nødvendig for å holde produksjonsveksten oppe; eksporten er sterkt avhengig av utviklingen i USA, der veksten allerede er i ferd med å avta betydelig. Etter OECD's beregninger vil nesten halvparten (13 milliarder dollar) av det ventede overskuddet (30 milliarder dollar) på Japans driftsbalanse med utlandet i 1984 kunne føres tilbake til den økonomiske ekspansjonen i USA i de to siste årene.

Prisstigningstakten er fortsatt lav etter internasjonal målestokk, men den har vist tendens til å forsterke seg noe utover i 1984. Regnet som sesongkorrigert årlig rate steg konsumprisindeksen med 3,5 prosent fra 1. til 2. kvartal, og lå i juni 1,9 prosent høyere enn ett år tidligere. OECD venter en viss økning i prisstigningstakten, fra en årlig rate på 1,5 prosent i 1983 (regnet fra året før) til 3,5 prosent i annet halvår 1985 (regnet som sesongkorrigert årlig rate fra foregående halvår).

Alt i alt fortoner problemene i Japans økonomi seg som små sett i internasjonalt perspektiv. De japanske myndighetene synes å være mest opptatt av å redusere det betydelige underskuddet på statsbudsjettet, som utgjør om lag 3 prosent av bruttonasjonalproduktet. Dette er et for-

holdsvis moderat underskudd sammenlignet med andre store OECD-land, men de japanske myndigheter finner likevel å måtte føre en temmelig stram finanspolitikk for å oppnå en gradvis reduksjon i underskuddet, slik at det etter planen vil være helt eliminert

ved utgangen av 1980-årene. Etter OECD's beregninger innebærer den strammere finanspolitikken isolert sett et produksjonstap på 3/4 prosent av bruttonasjonalproduktet i hvert av de tre siste årene til og med 1984.

TABELLVEDLEGG FOR NORGE

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i sesongkorrigert indeks fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1983/84			
	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april	Mai-juli
Bergverksdrift ¹⁾ , industri og kraftforsyning	1,4	1,9	-1,9	0,5
Bergverksdrift ¹⁾	8,6	1,9	-7,5	0,9
Industri	0,3	2,0	-1,1	1,3
Kraftforsyning	4,9	1,5	-3,6	-2,9
Produksjon ²⁾ etter anvendelse:				
Eksport	2,0	3,8	-1,2	1,2
Konsum	1,2	1,6	-2,4	0,7
Investering	1,9	5,8	-1,6	1,3
Vareinnsats i bygg og anlegg.....	1,5	1,5	-5,9	1,1
Vareinnsats ellers	1,2	0,9	-1,2	0,4

1) Utenom utvinning av olje og naturgass.

2) Bergverksdrift (utenom utvinning av råolje og naturgass), industri og kraftforsyning i alt.

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i ukorrigert indeks fra samme periode året før. Prosent

	Feb.-april	Mai-juli
Industri i alt	1,6	2,5
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	0,1	-0,1
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	-4,6	-1,1
Trevarer	-5,0	-0,3
Treforedling	15,6	10,6
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet.....	0,4	0,0
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	5,1	4,4
Mineralske produkter	-8,1	-9,2
Jern, stål og ferrolegeringer	12,4	4,9
Ikke-jernholdige metaller	15,4	12,6
Metallvarer	2,3	2,2
Maskiner	3,3	6,1
Elektriske apparater og materiell	0,5	7,9
Transportmidler	-6,7	-3,9
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	5,3	-1,9
Industriproduksjon ellers	-8,0	2,8

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1983					1984				
	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	April	Mai	Juni	Juli	Aug.
I alt	61,4	56,0	57,4	60,7	68,7	69,0	59,2	61,6	64,9	72,1
Herav industri, bygge- og anleggsvirksomhet	27,0	24,1	22,8	23,8	23,5	29,6	23,6	22,2	21,1	..

Tabell 4. Arbeidsmarked. Endring i sesongkorrigerte tall fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1983/84			
	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai	Juni-aug.
Arbeidsløshet	-2,3	9,1	-4,6	4,1

Tabell 5. Detaljomsetning

	1983/84			
	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april	Mai-juli
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode .	2,1	-0,5	0,1	0,2
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere				
I alt	6,6	7,3	6,2	8,1
Av dette:				
Nærings- og nytelsesmidler	5,7	9,1	6,4	5,6
Møbler og innbo	6,7	6,3	6,5	8,0
Bekledning og tekstilvarer	3,8	2,7	7,0	8,2
Motorkjøretøyer og bensin	7,5	6,4	4,6	11,4

Tabell 6. Utenrikshandel¹⁾

	1983/84			
	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai	Juni-aug.
<u>Eksportverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	13,9	-0,1	3,4	5,6
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	20,4	21,0	12,8	22,8
<u>Importverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	7,7	-1,8	8,6	5,9
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	1,6	10,5	13,2	20,2

1) For eksporten regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og gass, for importen uten skip og oljeplattformer.

TABELLVEDLEGG FOR UTLANDET

Tabell 1. S v e r i g e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorrigeret 1980 = 100	Ordretilg. ¹⁾ Ukorrigeret 1970 = 100	Arbeidsløshet Ukorrigeret 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigeret 1980 = 100
1 9 8 2				
September	98	362	176	122,9
Oktober	98	343	127	124,6
November	97	324	134	125,6
Desember	98	398	140	125,9
1 9 8 3				
Januar	99	331	147	129,1
Februar	99	339	155	128,8
Mars	99	388	149	129,3
April	101	300	122	130,3
Mai	101	293	135	131,1
Juni	102	347	158	131,8
Juli	100	155	154	132,9
August	102	330	179	133,5
September	104	350	177	134,5
Oktober	105	362	149	135,6
November.....	105	414	142	136,4
Desember.....	105	488	147	137,5
1 9 8 4				
Januar	107	352	162	139,4
Februar	106	379	139	138,9
Mars	109	395	134	140,9
April	106	372	137	141,8
Mai	111	473	115	142,8
Juni	111		118	142,4
Juli	103		147	142,8
August			153	143,9

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til verkstedindustrien ekskl. skipsverft fra innenlandske kunder.

Tabell 2. S t o r b r i t a n n i a , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. 1980=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1980=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigeret 15/1-74=100
1 9 8 2					
September	94,0	89	..	2 866	322,9
Oktober	92,9	81	103,4	2 885	324,5
November	92,2	90	103,8	2 906	326,1
Desember	93,5	91	104,5	2 949	325,5
1 9 8 3					
Januar	95,8	79	105,2	2 983	325,9
Februar	94,8	86	105,1	3 001	327,3
Mars	94,3	80	106,0	3 026	327,9
April	94,4	89	107,1	3 021	332,5
Mai	94,8	94	107,4	2 970	333,9
Juni	94,5	88	107,4	2 968	334,7
Juli	96,8	105	107,0	2 957	336,5
August	96,3	97	107,6	2 941	338,0
September	96,6	102	110,0	2 951	339,5
Oktober	97,0	99	109,0	2 941	340,7
November.....	97,5	98	110,9	2 939	341,9
Desember.....	98,7	106	111,0	2 946	342,8
1 9 8 4					
Januar	97,6	103	107,7	2 976	342,6
Februar	97,2	98	109,5	3 005	344,0
Mars	97,8	101	108,3	3 012	345,1
April	97,2	107	112,2	3 011	349,7
Mai	96,8	93	110,7	3 028	351,0
Juni	97,7		112,1	3 038	351,9
Juli	96,8		111,2	3 055	351,5
August			111,3	3 071	

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell 3. V e s t - T y s k l a n d , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. 1980=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1980=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1976=100 ²⁾
1 9 8 2					
September	93	1 986	131,6
Oktober	90,1	93	2 039	132,0
November	92,1	91,3	94	2 086	132,3
Desember	94,4	101,1	94	2 107	132,6
1 9 8 3					
Januar	94,1	101,6	95	2 154	132,9
Februar	92,2	89,6	96	2 222	133,0
Mars	93,3	90,7	101	2 250	132,9
April	92,5	90,1	91	2 277	133,2
Mai	94,1	91,0	98	2 297	133,7
Juni	96,6	92,7	102	2 313	134,2
Juli	95,1	89,7	91	2 311	134,7
August	95,6	92,4	94	2 314	135,1
September	96,4	95,7	98	2 306	135,4
Oktober	96,9	94,2	96	2 271	135,4
November	98,2	94,9	95	2 243	135,7
Desember	97,9	83,2	93	2 235	136,0
1 9 8 4					
Januar	98,4	89,2	99	2 213	136,7
Februar	99,3	99,6	100	2 222	137,1
Mars	94,8	96,4	93	2 252	137,2
April	95,2	94,6	98	2 271	137,4
Mai	97,0	95,9	97	2 279	118,2
Juni	89,6	90,4	93	2 295	118,6
Juli	102,0		96	2 311	118,4
August					118,2

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

2) Fra mai 1984, 1980 = 100.

Tabell 4. F r a n k r i k e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1970 = 100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1980 = 100
1 9 8 2			
August	126	2 046	127,8
September	126	2 045	128,3
Oktober	128	2 046	129,0
November	129	2 039	130,2
Desember	126	2 028	131,3
1 9 8 3			
Januar	128	2 019	132,6
Februar	127	2 020	133,5
Mars	127	2 014	134,8
April	128	2 004	136,5
Mai	130	2 029	137,4
Juni	129	2 038	138,2
Juli	130	2 033	139,4
August	130	2 035	140,2
September	129	2 033	141,3
Oktober	127	2 035	142,4
November	132	2 097	143,0
Desember	131	2 119	143,5
1 9 8 4			
Januar	133	2 136	144,5
Februar	131	2 193	145,4
Mars	133	2 244	146,4
April	129	2 296	147,3
Mai	133	2 296	148,1
Juni	131	2 325	148,8
Juli		2 343	149,8

Tabell 5. U S A , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1967 = 100	Ordretilg. 1) Sesongkorr. Mrd. dollar	Detaljeoms.- volum 2) Sesongkorr. Mrd. dollar	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1967 = 100
1 9 8 2					
Juli	138,1	19,93	44,5	10 828	292,2
August	138,0	18,74	44,3	10 931	292,8
September	137,1	20,22	44,6	11 315	293,3
Oktober	135,0	20,13	44,9	11 576	294,1
November	134,0	19,98	45,8	11 906	293,6
Desember	134,5	19,68	45,8	12 036	292,4
1 9 8 3					
Januar	136,7	20,51	45,6	11 446	293,1
Februar	138,2	19,17	45,6	11 516	293,2
Mars	140,4	20,13	46,3	11 419	293,4
April	143,1	21,96	46,7	11 369	295,5
Mai	145,1	21,85	47,6	11 188	297,1
Juni	147,4	23,83	48,2	11 162	298,1
Juli	150,6	22,06	48,1	10 600	299,3
August	152,8	22,89	47,7	10 633	300,3
September	155,1	25,30	48,2	10 353	301,8
Oktober	156,2	25,50	48,8	9 896	302,6
November	156,4	24,68	49,3	9 429	303,1
Desember	156,8	24,89	49,5	9 195	303,5
1 9 8 4					
Januar	159,3	25,09	51,2	9 026	305,2
Februar	161,4	27,02	50,7	8 801	306,6
Mars	162,1	26,58	49,8	8 772	307,3
April	164,6		51,5		308,1
Mai	165,2		51,9		309,7
Juni	166,5		52,4		310,7
Juli	168,2				311,7

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til investeringsvareindustrien.

2) 1972-priser.

Tabell 6. J a p a n , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1980 = 100 ³⁾	Ordretilg. 1) Sesongkorr. Mrd. yen	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1 000 personer	Konsumpriser Ukorrigert ²⁾ 1975 = 100
1 9 8 2				
August	139,7	744	1 350	147,6
September	140,2	719	1 410	150,2
Oktober	136,4	649	1 430	150,6
November	139,5	703	1 390	149,0
Desember	100,6	753	1 420	148,7
1 9 8 3				
Januar	100,9	713	1 600	149,0
Februar	100,3	728	1 560	148,5
Mars	102,6	832	1 530	149,4
April	102,4	649	1 560	150,0
Mai	103,5	696	1 550	151,5
Juni	103,8	851	1 510	150,5
Juli	104,0	702	1 510	149,8
August	106,6	741	1 650	108,9
September	107,8	737	1 640	110,3
Oktober	107,6	725	1 550	111,3
November	109,0	843	1 560	110,6
Desember	110,4	656	1 540	110,3
1 9 8 4				
Januar	110,6	798	1 610	110,6
Februar	114,6	838	1 610	111,3
Mars	112,8	838	1 580	111,6
April	113,6	1 126	1 540	111,9
Mai	116,3	793		112,7
Juni	116,9			111,8
Juli	117,1			112,0

1) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

2) Fra august 1983, 1980 = 100.

3) Før desember 1982, 1975 = 100.

Tabell 7. Bruttonasjonalprodukt i utvalgte land

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1979	1980	1981	1982	1983	1984 anslag	1985 prognose
Danmark	3 3/4	- 3/4	1/4	3	2 1/2	2 3/4	2 3/4
Frankrike	3 1/4	1	1/4	1 1/2	3/4	1 1/4	1 3/4
Italia	5	4	0	- 1/4	-1 1/4	2 1/4	2 1/4
Japan	5	5	4 1/4	3	3	4 3/4	3 3/4
Norge	5	4 1/4	1/4	- 1/2	3 1/4	2	1 1/2
USA	2 1/2	- 1/4	3	-2 1/4	3 1/2	6	2 1/2
Storbritannia ..	2	-2 1/2	-1 1/4	2 1/4	3	2 1/2	2 1/4
Sverige	3 3/4	1 3/4	- 1/2	1/2	2 1/4	3 1/4	2 1/2
Vest-Tyskland ..	4 1/4	1 3/4	0	-1	1 1/4	3	2 3/4

Kilde : OECD, Economic Outlook, Juli 1984.

